

4119

ԼԳ

Պրոլետարներ բոլոր յերկրներն, միացե՛ք!

ԱԳՐԱԿՈՄՄՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ
ՅԵՎ ԼԵՆԻՆԻԶՄԻ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՄԱԿՈՄՄՈՒՄԻ (Բ) XVII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՌԻՍՈՒՄԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԼԱՆԸ

3172

2-22

ԿՈՒՍՀՐԱՏ
ԲԱՒՈՒ. 1934

14 NOV 2009

329.15(47)
2-21

3K72
2-21

20 JAN 2006

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

ԱՊՐԿՈՄԿՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄԻ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻ
ՅԵՎ ԼԵՆԻՆԻՉՄԻ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՄԱՎՈՐՈՒՄԻ (Բ) XVII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ
ՊԼԱՆԸ

1008
32037

3977

1274
~~1312~~

ԿՈՒՍՀՐԱՏ
ԲԱԴՈՒ • 1934

2011 SEP 2013

419

Հայերենը խմբագրեց՝ Լ. ՄԱՐԳԱՅԱՆ
Թարգմանեց՝ Ս. ԱՃԵՄՅԱՆ
Տեխ-խմբագիր Կ. ԹԱՌԼԱՆՅԱՆ

4309-91

Главинг № 3411. Ст. 364. Б.-6. Заказ № 2726. Тир. 5000.
Тип. „III Интернационал“, Баку, ул. Саратовца Ефимова, 29

Համկոմկոուսի (բ) 17-րդ համագումարի, Անդր-կոսկազմակերպության 7-րդ համագումարի և Աղբր կոմկոուսի (բ) 12-րդ համագումարի վերջումների մշակումը՝ տպագրվող պլանի հիման վրա, պետք է հանդիսանա կուսակցական լուսավորության ցանցի աշխատանքի հիմնական բովանդակությունը 1934 թ. կուսուսուցման ամսուային շրջանում:

Ամբողջ ցանցը, անկախ խմբակների և դպրոցների տիպից, պետք է լծվի մատնանշված նյութերի խորը, բարձր - թեորենտիրական մակարդակի վրա անցկացվող ուսումնասիրության, այդն անպայման պետք է կառված լինի այն խնդիրների հետ, վերոնը կանդնած են յուրաքանչյուր ձեռնարկության, կուսնտեսություն, խորհանտեսության և այլնի առաջ:

Տպագրվող թատարանը կողմի ունենդիրներին գյուրությունում բարձրագույն ընկ. Ստալինի դեկուցման մեջ իրենց համար անհատկանայի խոսքերը և կհեշտացնի նյութի յուրացումն ամբողջությամբ պերցրած:

ԱԳՐԱԿՈՄԿՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏՐԱԿՈՄԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՅԵՎ ԼԵՆԻՆԻՉՄԻ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՄԱԿԱՄԱԿՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏԿԱՌՄՈՒՄ

ԻՎԱՆՈՎԻ ՅԵՎ, ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ – ՍԵՎԱՀՈՂԱՅԻՆ
ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ 17-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄ-
ՆԵՐԻ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԴՐՎԱԾՔԻ ՄԱՍԻՆ

Համկոմկուսի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն լսեց
Իվանովի և Կենտրոնական – Սևահողային մարզերի
մարզկոմների, Իվանովի քաղկոմի ղեկուցումները և
Կենտկոմի Կուլտպրոպի կից ղեկուցումը 17-րդ հա-
մագումարի փորձումների պրոպագանդի գրամծքի
մասին: Կենտրոնական-Սևահողային և Իվանովի մար-
զերի մարզկոմների կուլտպրոպների աշխատանքը՝
17-րդ համագումարի փորձումների պրոպագանդի
փերաբերելու՝ ճանաչման և անդամագրար:

Կենտկոմը գտնում է, փոր Կենտրոնական – Սևա-
հողային մարզի և Իվանովի մարզկոմները չեն ապա-
հովել այդ կարևորագույն աշխատանքի ղեկավարու-
թյունը, մասնատրուստեա, չեն ասպահովել կուսակցա-
կաններին ընկ. Ստալինի ղեկուցման բրոշյուրներով
և համագումարի մյուս նյութերով:

Կենտրոնական – Սևահողային մարզի և Իվանովի
մարզկոմներին առաջարկված է հեղուրյա ժամկետում
քննվելու առնել այս հարցը մարզկոմների բյուրո-
ների հատուկ նիստերում և ձեռք առնված միջոցներ
մասին հաղորդել Կենտկոմին:

«Պրավդա» 1934 թ. մարտ 26.

ՎՈՒՍՈՒՍԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱԴԻԲԵԶՆՈՒՄ

ԱԴԻԿՈՄԿՈՒՄԻ (Բ) ԿԵՆՏԿԱՌՄԻ 1934 թ. ՄԱՐՏԻ
21-Ի ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

Ադրկոմկուսի (բ) Կենտկոմը մատնանշում է,
փոր չնայած Համկոմկուսի (բ) Անդրյերկոմի բազ-
միցս ցուցմունքներին, ընկ. Բերիալի համակրին և Ա-
դրկոմկուսի (բ) Կենտկոմի փորձմանը՝ աշխատանքի
նախն կուսուսուցման ծախսման մասին, մի շարք
չրջկոմներ (Ղարաբոնլի, Սարիբ-Աբադ, Աստրախան-
Բազար, Ադդամ, Լենքորան, Մասաթլի և այլն) բախ-
կանաչափ լրջությամբ չեն փերաբերվել աշխատանքի
այդ կարևորագույն տեղամասին, առհմանափակվել
են քաղխմբակներին ձևական կազմակերպումով, հոգ
չեն տարել կուսակցության անդամներին և թեկնա-
ծուններին լրիվ ընդգրկելու, խմբակների ճիշտ համա-
լրման, պրոպագանդիստների կազմը ժամանակին
ստուգելու ու ամրապնդելու և ուսուցման փորակը
բարձրացնելու մասին: Մրադիրն ու առաջադրություն
ները ժամանակին չեն հասցրել պեկավարներին ու
ունկնդիրներին, ապահովված չեն յեղել կուսխմբակ-
ների և պրոպանդիստների ախտեմատիկ պարապ-
մունքները, պրոպագանդիստներն ոգտապոծվել են
փոչ րատ իրենց նշանակումի, փորի հետևանքով տա-
պարվել և կուսուսուցումը:

Մի շարք չրջաներում կոմունիստների ընդգրկու-
մը կուսուսուցմամբ ծախր աստիճան ցածր է (Ալի-

Բայրամյի — 36 տոկոս, Այդամ — 55 տոկոս, Լեն-
քորան — 58 տոկոս, Ղարադոնի — 63 տոկոս, Սա-
բիր. — Աբադ — 65 տոկոս), մորը հանդիսանում է
մարքս-լենինյան դատարարակության դերի և նշա-
նակության թերադնահատման հետևանք, այն դատ-
արարակության, մորը մեր պլանների կատարման և
կազմակերպման գաղափարական — քաղաքական մա-
կարդակի բարձրացման կարևորագույն լծակներից
մեկն է հանդիսանում:

Ադրկումկուսի (բ) Կենտկոմը արձանագրում է,
մոր Կուսհրատի կողմից չի ապահովվել ժամանակին
Կարալինսկու հիմնական կուղասագրքի հրատարակու-
մը թուրքերեն լեզվով, մորն ազդել է թեկնածուական
դպրոցները պարսպմունքների նորմայ ընթացքի վրա:

Հանրապետական և շրջանային թերթերը ծայր
աստիճան անբավարար են լուսարժանում կուսվումա-
մորության հարցերը և Համկումկուսի (բ) 17-րդ հա-
մագումարի մորոշումների մշակումը:

Ադրկումկուսի (բ) Կենտկոմը վորոշում է.

1. Ադրկումկուսի (բ) Աստրախան-Բադարի շրջկո-
մի քարտուղարին (ընկ. Մուրապիյեվի), Ադդամի
շրջկոմի քարտուղարին (ընկ. Մուրշուդովի), Մաս-
սալիի շրջկոմի քարտուղարին (ընկ. Մամեդովի),
Ղարադոնյի շրջկոմի նախկին քարտուղարին (Եյու-
բովի) մարքս-լենինյան դատարարակության թերա-
դնահատման, կուսուսուցման անբավարար դրվածքի
համար — հանդիմանել:

2. Նախագուշացնել Ադրկումկուսի (բ) մարզկոմ
ների, քաղկոմների և շրջկոմների բոլոր քարտուղար
ներին, մոր կուսուսուցման նորմայ ընթացքի և կուս-
լուսավորության գործի դրվածքի բարձր մորակի
համար նրանք կրում են ախպիսի պատասխանատվու-
թյուն, ինչպես կարևորագույն տնտեսական — քաղա-
քական կամպանիաների համար:

3. Ի ցույց դնել ընկ. Ազիմ Հասանովի, ընկ.

Հեյդարով, Կարալինսկու կուղասագրքը թուրքե-
րեն լեզվով ժամանակին լույս չընծայելու համար:

4. Մատնացույց անել «Բակ. Բարոչի», «Կոմու-
նիստ» (թուրք. և հայկ.) թերթերի խմբագրություն
ներին — թերթի եջերում կուսլուսավորության դու-
թյունը, մարքս — լենինյան դատարարակության հար-
ցերը և Համկումկուսի (բ) 17-րդ համագումարի մորո-
շումները պրոպագանդը ծայր աստիճան թույլ կերպով
լուսարժանելու համար:

5. Առաջարկել Ադրկումկուսի (բ) մարզկոմներին,
քաղկոմներին և շրջկոմներին քարտուղարներին, ՄՏԿ
և խորհանդեսությունների քաղաքիներին պետերին
17-րդ կուսհամագումարի մորոշումները մշակելու կա-
պակցությամբ ապրիլի 1-ից մինչև 15-ը կազմակեր-
պել կուսլուսավորության ցանցի մասսայական ստու-
գում, բոլոր կոմունիստներին կուսուսուցմամբ ընդ-
գրկելու, խմբակներն ունկնդիրների մշտական կազ-
մով ապահովելու, ուսուցման մորակր բարձրացնե-
լու և 17-րդ կուսհամագումարի մորոշումները խորը
կերպով ուսումնասիրելու տեսանկյունով:

6. Պարտավորեցնել Ադրկումկուսի (բ) շրջկոմներին
բոլոր քարտուղարներին սխտեմատիկ կերպով ստու-
գել կոմյերիսության քաղուսուցման դությունը,
շրջկոմների բոլորներում լսելով կոմյերիսության
շրջկոմներին քարտուղարներին հաշվետվությունները
կոմյերիսության ընթացքի մասին և ապահովելով
կոմյերիսության մարքս-լենինյան ուսուցման ցան-
ցը պատրաստված պրոպագանդիստներով:

7. Առաջարկել Ադրկումկուսի (բ) Կենտկոմի կու-
սուլարի և լենինիսմի պրոպագանդի բաժնին սխտե-
մատիկաբար մեկնել ույունները Համկումկուսի (բ)
17-րդ համագումարի մորոշումները, առանձնապիս-
ընկ. Սաարինի ղեկուցումը մշակելու և ուսումնասի-
րելու ընթացքն ստուգելու և տեղական կուսկարմա-
կերպությանն ոգնություն ցույց տալու համար:

8. Սահմանել, մի որ մոտակա 6 ամսվա ընթացքում կուսուսավորության ամբողջ ցանցի աշխատանքը պետք է կենտրոնացվի Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի վորդումների խորը տեսական մշակման վրա:

9. Աղբյուրակուսի (բ) Կենտկոմի ամեն մի նիստում դնել մի միտք մարզի, շրջանի, ԲՈՒՀ-ի մարզային լենինիզմի պրոպագանդի հարցերը, կանչելով համապատասխան կարգավորությունների ներկայացուցիչներին:

10. Առաջարկել Աղբյուրակուսի (բ) մարզկոմներին, քաղկոմներին, շրջկոմներին բյուրոյի յուրաքանչյուր նիստում դնել 17-րդ կուսահամագումարի միտքումները մշակելու ընթացքի հարցերը յուրաքանչյուր մի առանձին բլիշում, դպրոցում և այլն:

11. Առաջարկել բոլոր հանրապետական և շրջանային թերթերի խմբագիրներին սխտեմատիկորեն լայն կերպով լուսաբանել թերթի ելերում կուսուսավորության ցանցի պարագլուխների դրամաթերսը ու ընթացքը և ապահովել Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի միտքումների բացատրումն ու պրոպագանդան:

ԱԴԻԿՈՄԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄ

17-ՐԴ ԿՈՒՍՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՅԵՎ ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ԶԵԿՈՒՅՍԱՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՅԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԻ ԹԵՐԹԵՐԻ ԿՈՂՄՈՑ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԱԴԻԿՈՄԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ
ԱՊՐԻԼԻ 11-ԻՑ

Աղբյուրակուսի (բ) Կենտկոմը մատնանշում է, մի որ «Բյուրոյում իրի կոլխոզչուսու», «Աղջալ Փամբուկչուսու», «Աղջաբեդի կոլխոզչուսու», «Կոլխոզա Դոդրու» (Զաքաթալայի շրջան), «Շաքի Ֆահյասի» (Նուխա) շրջանային թերթերը միանգամայն անբավարար կերպով են պրոպագանդ անում կուսակցության 17-րդ համագումարի միտքումները դրոշում և անթույլատրելիորեն թույլ կերպով են լուսաբանում իրենց ելերում, թե ինչպես են կատարում համագումարի միտքումները տեղերում, ինչպես են ուսումնասիրում ընդ. Ստալինի գեկուցումը և համագումարի միտքումները կուսակցության գծով, ինչպես են բացատրում կուսակցական կարգավորությունները համագումարի միտքումները բանվորներին, կոլտնտեսավաններին և աշխատավոր մասնակներին:

Կենտկոմը գտնում է, մի որ այդ թերթերի խմբագիրները հալի չեն առել «Մոլոտ», «Ռաբոչի Կրայ» և «Կոմունա» թերթերին Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի տված ցուցմունքները, մոռանալով իրենց կարևորագույն թաղաքական պարտավորությունը — համագումարի միտքումների պրոպագանդի մասին:

Ադրկումկուսի (բ) Կենտկոմը վորոշում է.

1. Թերթերի խմբագիրներին՝ «Աղաղաչ Փամբուկ չուսու» — ընկ. Ասկերավին և Ալի Մարդամովին, «Աղջարեդի Կորխոդչուսու» — ընկ. Խ. Մամեդովին, «Բյուրդամիլի Կորխոդչուսու» — ընկ. Ֆատուլլայեյին, «Կոլխոդա Դողրու» — ընկ. Կաֆար — Ջադեյին յեյ «Շաքի Ֆահլասի» — ընկ. Մամեդ Սանիին — հաստատարելու հանդիմանությունը:

2. Առաջարկել մարդային, չրջանային և քաղաքային թերթերի խմբագրություններին՝ Աղբերջանի բանօրների, կոյտեսեասականների և աշխատատեղի մասնատների մեջ 17-րդ համագումարի փորձումների յայն պրոպագանդա և քաղաքական աշխատանք տանել, սխտեմատիկաբար յուսարանել այդ փորձումների ուսումնասիրության և կուսկադմակերպությունների վերակառուցման ընթացքն ու կադմակերպել Բադկուսկադմակերպության սկզբնական կուսկադմակերպությունների վերակառուցման վերաբերող փորձի փոխանակումը:

3. Ադրկումկուսի (բ) մարդային, չրջանային կուսկադմակերպություններին բոլոր քաղաքացիներին և ՄՏ կախանների ու խորհանդեսությունների քաղաքայիններին պետերին, ուժեղացնել թերթերին միա սխտեմատիկ, կոնկրետ դեկադաբությունը և ամրացնել թերթերի խմբագրությունները համապատասխան կադրերով:

4. Առաջարկել Ադրկումկուսի (բ) կուսակցության մարդային և չրջանային կոմիտեների բոլոր քաղաքացիներին ու քաղաքայիններին պետերին անհատապես դիրքորոշել հանրապետական թերթերում պետեպոդ մամուլի տեսություններին, ալդ տեսությունները ընդլայնել առնելով չրջկոմների բյուրոների նիստերում և խմբագրական խորհրդակցություններում:

ԱԴՐԿՈՄԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 17-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՄԿՈՄԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

Համկումկուսի (բ) Կենտկոմը հաստատում է, մի քանի յերկրներում և մարդերում 17-րդ կուսհամագումարի փորձումների խոր ուսումնասիրությունը փոխարինում է ցուցական ադմակոմ և առանձին դրութներ ձևական կերպով անելով: Լուրջ ուսուցումը փոխարինում է սպորտային ազարտով, «քաղմարտերի», «քաղչուրջկայների», «քաղիկ տորինաների», «քաղյիմակախաղերի», «քաղկարթերի» և այլնի կադմակերպումով: «Քաղմարտերի» անց կացման համար տարածվում են ստանդարտ հարցեր, յերթմն բացարձակ անդրագետ, մորտեթ թողարկում են «կուսկարինետներին» կողմից առանց կուսպրոպաների և կուսկոմների կողմից ընդլայնելու և հաստատելու: Կուսակցականներին մարթեցնում են չաբլոն պատասխաններ տալ նախորդ տարած փող չաբլոն հարցերին, իսկ կուսպրոպաները, մորտեթ պարտափոր են վերահսկել ալդ գործը, մնում են մի կողմ:

Դրանով իսկ կուսակցության 17-րդ համագումարի փորձումների ուսումնասիրման կենդանի բոլջեպիկյան գործն աղճատվում է, վեր է ածվում մեռած սխոլաստիկայի, անբովանդակ չաղակրատության:

Համկումկուսի (բ) Կենտկոմը վորոշում է.

1. Առաջարկել կուսկադմակերպություններին ան

հապաղ վերացնել վերև մատնանշված աղտոյաղումները և սիոխել «քաղմարտերի», «քաղվիճակախաղերի», «քաղկարթերի» և այլն՝ բուշեմիզմին վոչ հատուկ պրոպագանդի ձևերի կիրառումը:

2. Հանձնարարել ընկ. Ընկ. Ժգանովից (Նախագահ), Ստեղկուց, Մեխլիսից, Կոզանից, Ռոդիոնովից, Կելլերովից և Բուլինից կազմված հանձնաժողովին տասնորյա ժամկետում, հաշվի առնելով նիստում տեղի ունեցած մտքերի փոխանակությունը, դործնական առաջարկություններ ներկայացնել քաղուսուցման ձևերի մասին՝ 17-րդ կուսհամագումարի վորոշումները մշակելու կապակցությամբ, նույնպես և կուսակցության անդամների, թեկնածուների և համակրողների համար, նրանց դարգացման և թեորոտիկական պատրաստակամություն մակարդակի համապատասխան, կուսքաղմինիումում անցկացնելու կարգի մասին:

ՀԱՄԿՈՄԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏԿՈՍ

(«Պրավդա» 1934 թ. ապրիլի 22-ից)

ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ՊՐՈԴԱԿՄԵՆԴԱՆ ԶՓՈՒՄ ԻՆՆԵԼ ԱՂՄՈՒԿՈՎ ՅԵՎ ԱՆԳԻՐ ԱՆԵԼՈՎ

17-րդ համագումարի վորոշումները մշակելու մասին՝ յերեկ «Պրավդա»-յում ապոված Համկոմկոմի (բ) Կենտկոմի վորոշումը խոչոր ակզբունքային նշանակություն ունի: Նա հատակ և պարզ կերպով խոսում և ալն մասին, թե ինչպես և համարում կուսակցությունը մարքս-լենինյան դաստիարակությունը, թե ինչպես պետք և յինի բուշեիկի գաղափարական ղինումը: Կենտկոմը դատապարտել և պրոպագանդի բուշեիզմի վոգուն և կուսակցության տրադիցիաներին վոչ հատուկ, խորթ ձևերը:

«Մի քանի յերկրներում և մարզերում, — ապովում և վորոշման մեջ, — 17-րդ կուսհամագումարի վորոշումների խոր ուսումնասիրությունը փոխարինվում և ցուցական աղմուկով և առանձին դուլքներն անգիր անելով: Լուրջ ուսուցումը փոխարինվում է սպարտային ազարտով, «ֆաղմարտերի», «ֆաղշուրքկակների», «ֆաղվիկտորիանների», «ֆաղվիմակալտադերի», «ֆաղկարքերի» և այլնի կազմակերպումով»:

«Պրավդա»-յում (ապրիլի 4-ի և 17-ի) բերվել են արդեն կուսակցական պրոպագանդի նման բայադանային աղմուկի և ալլանդակման որինակներ: Յարոսլավյում հնարամտություն են ունեցել մի շաբաթմա ընթացքում անցկացնել 72 «քաղմարտ», վորից 2-ը համաքաղաքային: Նախապատրաստվել և յերեք բաղաձների «քաղմարտ»... Տեղ-տեղ քաղմարտերի հա-

մար նույնիսկ «ազկոներին» կամ թվանշանների մի ամբողջ շկոբա յեն մշակել: Յարոսլավսկու ապտոգործարանում մինչև իսկ «յերկու գերո» թվանշանի յեն հանգել: Իսկ Ուկրկոմկուսի (բ) Դնեպրոպետրովսկու մարզկոմի կուլտպրոպը տարել և աղել նույնիսկ հատուկ ստուգման գրքույկներ:

«Բարձրագույնի» համար ստանդարտ հարցարաններ տարվել են միոյ միայն բաղմաթիւ շրջանային, քաղաքային, ալ և մի քանի մարդային թերթերում, դրանք թողարկվել են թերթիկներում, հեկտոգրաֆիած արտատպումներում և այլն: Նրանցում յեղած սխոլաստիկ հարցերը յերբեմն յրացվում եր անդրադետ հարցերով: Վորոնեժի երապրոտացիոն շրջանի քաղբաժնի թողարկած նման մի հուշատետրի հեղինակը հարց և տալիս՝ «ինչու վատ և (!) մտածել, մոր մեր կուսակցության մեջ ալես մորեն թերքումներ չեն յի...»

Կուսակցականներին մարժեցնում են անգիր անել շարժոն հարցերի պատասխանները: «Դրանով իսկ կուսակցության 17-րդ համագումարի մորոշումների ուսումնասիրության կենդանի բողբեիկյան գործն ալլանցակում են, դարձնում են մեռած սխոլաստիկա, անբոյանդակ շողակրատություն»:

Մի քանի կուսակցական կադակերպությունների հիմնական սխալը յեղել և ալն, մոր կուսակցական գալոցը (թեկնածուական, սկզբնական, յենինիդի խմբակ և այլն), վորտեղ ել հենց գլխավորապես պետք է՝ կազմակերպվել Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի նյութերի յար ուսումնասիրությունը, կամ սկսել են քալբալել կամ ել թողել են ինք իրեն: Իսկ դրա մոխարեն ընկել են արտաքին եֆեկտի հետե մից:

Վրդ պարգորոշ կերպով կարելի յե դիտել Մեյանժի կոմիտենտի (Իմանոյա քաղաք) մի կուսակցական խմբակի որինտի մրա: Ընկ. կրուկեկեցիու կու

սակցության պատմության խմբակն իր ժամանակին անցել և համագումարի մորոշումների և ընկ. Ստալինի գեկուցման ուսումնասիրությանը: Սմբակն ունի 12 հոգի: Նրանք պարտպում ելին գրեթե ամեն որ յերկուական ժամ, իսկ հանգստի որերին 4-ական ժամ: Սմբի պարտպողները ամբողջ յերեկոներ նստում են համագումարի նյութերի մրա և կատարում են ընդարձակ գրանցումներ:

Իայց շուտով՝ մարզկոմի և քաղկոմի կուլտպրոպներից ստացված հակասական դրույթների հետեմանքով խմբակն ի մերձ գլխից հանվեց: Մերթ կար գաղթվել և համագումարի նյութերն ուսումնասիրել յրացուցիչ պարտպումներում, իսկ հիմնական որերին շարունակել կուսակցության պատմության ուսումնասիրությունը: Մերթ ատաջարկվել և դարբեցել ըստ ծրագրի տալոյ պարտպումները և նա խարտարաստիկ քաղմարտին: Այսպես մեց անգամ մոխվել են կարգադրությունները:

Վերջապես «գլխավոր դրութի» տվել և քաղկոմի կուլտպրոպի մարիչ ընկ. Կորնիլովը: Նա բացատրել և ունկեդիրներին, մոր «քաղմարտի» ժամանակ հարցերին պատասխանելու համար բավական կլինի ընթերցել ցիտատներ: Դրա համար ել, իբր, գլխավորը նրանում և, մոր ճարմի, թե մոր եջումն և գտնվում հարկավոր տեղը: Մարզկոմի կուլտպրոպի կողմից «քաղմարտի» համար մշակված հարցարանում բոլոր մյուս հարցերի մերարերյալ մակագրությունը հրահանգում և՝ «պատասխանել պարզ, կարճ և արագ»:

Իմանոյի մարզկոմը — մեկն և նրանցից, ուր կուլտպրոպի ալխատանքը համագումարի մորոշումների պրոպագանդի մերարերյալ Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի կողմից մերձերս ճանաչվել և անրալարար: Մի քանի փաստեր խոտում են ալն մատին, մոր Իմանոյում մինչև հիմա յեղ դեռ կուսակցության Կենտկոմի պրոպագանդի մատին արած ցուցմանքները կատարվում են մոր բավականաչափ յեռանդով:

«Քաղմարտերի» կազմակերպիչները չեն ներառել նաև աշխարհի «մանրունք», մոր նրանք հակառակ են գնում մարքայատառնան — լեռնաշխարհի հիմնական լակրդրունքին — թեորիայի և սրտակոխիկայի սերտ կապին: Մոռացել են լույսնիկյան պրոպագանդայի գործունեությունը մասին:

Ծանր մեքանաշինություն Ուրարի գործարանի պրոպագանդական ցեխի կուսակցական ախտիվիստ լինելները ընկ: Կազակովը հարցադրանի բոլոր կետերին անդիր արած պատասխանել է: Բայց նա փակուղու մեջ է ընկել, յերբ նրանից հարցրել են.

— Ընկ: Ստալինի կողմից մատնանշված արդյունաբերությունից ղեկավարություն ի՞նչպիսի թերություններ գոյություն ունեն մեր ցեխում:

Ի՞նչ արժե աշխարհի պրոպագանդան, յերբ կոմունիստը չի գիտակցում այն խնդիրները, մորոնք լողում են նրա համար համագումարի մորոշումներին, յերբ թեորիան նրա համար գործողությունից ղեկավարություն չի հանդիսանում: Ի՞նչ արժե պրոպագանդան, մորը չի ուղեկցվում կոնկրետ գործերով:

Այդ ցույց է տալիս, մոր մի շարք մարդերի և յեր կրոնների կուսակցական կոմիտեներն ու կուլտպրոպները իրենց համար անհրաժեշտ յեղարկացություններ չեն հանել Համկոմկուսի (ք) Կենտկոմում 17-րդ համագումարի մորոշումների պրոպագանդի հարցի յերկանգամյա դրաման փաստից: Կուսակցությունից կենդանի անդամը, նրա գաղափարական ղինումը կուսակցական աշխատանքի մերտկատուցման գործում դեռ չեն գրախել յրապես կենտրոնական տեղ:

Վերակառուցման ժամանակ յերբեմն պրոպագանդան կուսկոմների և հրահանգիչների տեսողությունից դաշտից դուրս է ընկնում: Երկրորդն իրենց հրահանգիչները տեսնում են յտեհրդային և տեսնական աշխատանքի ղեկավարություն նրանց մոջ հատուկ փունկցիաներով, փոխանակ այն յանի, մոր նրանք

պատասխանատու յինեն յակադես կուսակցական-մասսայական և դաստիարակական աշխատանքի համար: Հրահանգիչները չեն լանաչում պրոպագանդիստներին, չեն յինում դպրոցներում, չեն հետաքրքրում նրանով, թե յինչպես են գաղափարական — քաղաքականորեն դաստիարակվում կոմունիստները, մորոնց ղեկավարելու կոչված են նրանք:

Իսկ ի՞նչ արժե կուսկոմների և յրկրորդների մի քանի քարտուղարների՝ կուսակցական դպրոցների ղեկավարությունից աղաղակ աշխատելու ձգտումը: Համարաբար աղ. մարդիկ յիրենց պարտապր չեն համարում պրոպագանդա անել 17-րդ համագումարի մորոշումները, և սխտրատ են յիրենց ուժիքից յափտալ աղ. գործը:

«Մենք պետք է պահանջենք, — ասում է ընկեր ԿԱԳԱՆՈՎԻՉԸ, — սկզբնական կուսակցական կազմակերպության յուրաքանչյուր քարտուղարից, յուրաքանչյուր յրկրորդի քարտուղարից, յուրաքանչյուր կուսակցական կազմակերպիչի՝ տիրապետել մարքայինից կողմնացույցին: Կուսակցական ղեկավարը պետք յինի վոյ միայն կազմակերպիչ — աղմիստրատորը բաղի յավագույն յմաստով, այլև պրոպագանդիստն և կուսակցության անդամների դաստիարակիչը»:

Պարտադիր կերպով պետք է միացնել յր մեջ այն հատկությունները: Առաջժ աղ. պահանջին յատարարում են դեռ շատ փոքրաթիվ քարտուղարներ: Լենինիցովի պրոպագանդան մշտապես կուսակցական կոմիտեի, կուսկոմի քարտուղարի, կուսակցական ղեկավարի յուրաքանչյուր կենտրոնում պետք է յինի: Այնի՝ շատ գործնական, գործունյա ոգնություն կուսակցական դպրոցներին:

Կուսակցական դպրոցներին, մորպես յենինիցովի պրոպագանդի հիմնական ձևի ամրապնդումը, մտածված, ուշադիր մոտեցումը դեպի յուրաքանչյուր

ունենդիրը, դպրոցների մաստակարարումը՝ գրականությամբ, պրոպագանդիստական կադրերի խորը ճանաչումը, նրանց հմուտ ընտրությունը, կատարման իսկական ամենաբարձր ստուգումը, — ահա կուսակցական աշխատանքի մոչ ըստ ձևի, այլ ըստ էության մերա կառուցման փակական հատկանիշները:

Ձրնկենյ ցուցական եֆֆեկտի հետևից, այլ լուրջ ուշադրություն նվիրել բոլշևիկյան պրոպագանդի մոլորակին: Որինադրելով կերպով կազմակերպել մարքս-լենինյան գաղափարակությունը:

« Պրավդա»-ի առաջնորդողը
1934 թ. ապրիլի 23-ից

Պ Լ Ա Ն

**ՀԱՄԱԿՈՄԿԱՌՍԻ (Բ) 17-ԲԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՅՆԱՄԻՐՈՒԹՅԱՆ**

**1. ՀԱՄԱԽԱՐԱՀԱՅԻՆ ԿԱՊԻՏԱԼԱԶՄԻ
ՃԳՆԱԺԱՄԸ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ
ԱՐՏԱԲԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ**

(Յերկու պարագամուկ)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՅԵՐ

1. Ընկ. Ստալինը համալսարհային տնտեսական ճգնաժամում տեղի ունեցող նոր լեռնութիւնների մատին:

2. Հակառակությունների սրումը և պատերազմի ապառնայիքը, առաջին հերթին, իՍՀՄ-ի դեմ:

3. իՍՀՄ-ի ուժի և հզորության աճումը մորպես մեր արտաքին քաղաքականության հաջողութիւնների հիմք:

ԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու զեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարին, 1-ին բաժին, Կուսհրատի բրոշյուրը, և՛ 3-23 կամ հունվարի 28 և 29-ի «Կոմունիստ».

Մանուիլսկի — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 1-ին բաժին, § 2, Հայ. կուս. հրատի առանձին բրոշյուրը, կամ փետրվարի 6-ի «Կոմունիստ»:

Վաքոշիլով — Ճառ Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում: 5 և 6-ի փետրվարի «Կոմունիստ»:

2. ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԱՃՈՒՄԸ ՅԵՎ ԿՈՍԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՅԳԱՐԸ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

1. Հեղափոխական ճգնաժամի հասունանալը:
2. Յեղաբարձական կոմկուսակցությունների և կոմիտեների խնդիրները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու ղեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարին: Բրոշյուրը՝ եջ 3-78, կամ հունվարի 28-ի և 29-ի «Կոմունիստ»:

Մանուիլսկի — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, Հայ. կուսհրատի առանձին բրոշյուրը կամ փետրվարի 6-ի «Կոմունիստ»:

3. ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ընկ. Ստալինը ԽՍՀՄ-ի ներքին դրության մասին:
2. Յերկրորդ հնգամյակի հիմնական քաղաքական խնդիրը:

3. Ժողովրդական տնտեսության տեխնիկական վերակառուցման ամբարտուժը և նոր արտադրությունների յուրացման խնդիրը:

4. Կառուցողական ծրագիրը և արտադրողական ուժերի նոր տեղադրումը:

5. Անդրկովկասի և ԱՍՆՀ-ի զարգացումը յերկրորդ հնգամյակում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու ղեկուցում Համկոմկուսի 17-րդ համագումարին, 2-րդ բաժին (սկզբից մինչև 1-ին եջ) (բրոշյուրը՝ եջ 71-84, կամ հունվարի 20-ի «Կոմունիստ»):

Մալյուով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, սկզբից մինչև 1-ին §, առաջին բաժին § 4, 2-րդ և 4-րդ բաժինն ամբողջովին և յեղբայրակիչ խոսքը: Փետրվարի 8, 9 և 10-ի «Կոմունիստ» կամ Ադր. կուսհրատի առանձին բրոշյուրը:

Կուլբիշեվ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 1-ին բաժին մինչև 1-ին §, 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ բաժինն ամբողջովին:

Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի քանաձևը «ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության 2-րդ հնգամյակի պլանի մասին»: (1933-37 թ.թ.). բրոշյուր, կամ փետրվարի 14-ի «Կոմունիստ»:

4. ԿՈՒՍԱԿՅԱԿԱՆ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

(Յերեք պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

1. Կազմակերպչական ղեկավարությունը՝ կուսակցության քաղաքական ղեկավարության մակարդակին քարձրացնելու անհրաժեշտությունը:

2. Հիմնական թերությունները կազմակերպչական գեղարվարության ասպարիզում:

3. Սորհրդացին — տնտեսական որդանները կառավարման փերականուցման խնդիրները:

4. Մասնաշաղկան աշխատանքի և կուսակցական կազմակերպությունների փերականուցման խնդիրները:

5. Ընդ. Ստալինը կազմակերպչական գեղարվարության ասպարիզի խնդիրների մասին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու գեղուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարին, 3-րդ բաժին, § 2-րդ, բրոշյուրը — էջ 71-84, կամ հունվարի 29-ի «Կոմունիստ»:

Կազանովիչ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում 1-ին և 2-րդ բաժիններն ամբողջովին և յերկրորդ բաժնի 1, 2, 3-րդ § §: Աղբր-կուսհրատի առանձին բրոշյուրը կամ փետրվարի 14, 15, և 16-ի «Կոմունիստ»:

Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի բանաձև վը «Կազմակերպչական հարցեր (կուսակցական յեւ յորհրդացին շինարարություն)», բրոշյուրը կամ փետրվարի 12-ի «Կոմունիստ»:

5. ՀԱՍԿՈՍԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԱՆՈՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Յերեք պարապուրմ)

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Համկոմկուսի (բ) կանոնադրությունը, 1934 թ. փետրվարի 14-ի «Կոմունիստ» կամ բրոշյուրը:

Կազանովիչ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 3-րդ բաժին § §, 4, 5, 6, 7 և 8, Աղբր. Կուսհրատի առանձին բրոշյուրը կամ փետրվարի 16 և 17 «Կոմունիստ»:

6. ԱՐԳՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

(Յերկու պարապուրմ)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՅԵՐ

1. Արդյունաբերության դերն ամբողջ ժողովրդական տնտեսության փերականուցման մեջ և հիմնական նախաձեռնություն արդյունաբերության ասպարիզում:

2. Յերկրորդ հնգամյակի խնդիրները:

3. Ընդ. Ստալինն արդյունաբերության ասպարիզում յեղած թերությունների և հերթական խնդիրներին մասին:

4. Դրությունն ու խնդիրները ԱՍՖՈՀ և ԱՍՈՀ արդյունաբերության ասպարիզում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու գեղուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարին: 2-րդ, բաժին, § 1, բրոշյուրը, էջ 27-33, կամ հունվարի 29-ի «Կոմունիստ»-ը:

Մոլոտով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում: 1-ին բաժին, § 1-ին, փետրվարի 8-ի «Կոմունիստ» կամ Աղբր. Կուսհրատի առանձին բրոշյուրը:

Կուլբիշեվ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում: 1-ին բաժին, § 2: Առանձին բրոշյուրը:

Որջանիկիձե — Ճանը՝ 17-րդ համագումարում՝ փետրվարի 1, 2 և 3-ի «Կոմունիստ»:

Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի բանաձև վը՝ «ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերկրորդ հնգամյա պլանի մասին» (1933-37 թ. թ.) փետրվարի 14-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուրը:

Բերիա — Ձեկուցում Աղբրկուսկազմակերպչական

7-րդ համագումարում: «Արդյունաբերության մասին» բաժինը՝ բրոշյուր էջ՝ 2—64, կամ հունվար 22 և 26 «Կոմունիստ»:

Աղբյուրակաղամակերպության 7-րդ համագումարի բանաձևեր:

Բազիրով — Ձեկուցում Բազովի 21-րդ կոնկրետ-ֆերանսում: Ձեկուցում Աղբյուրակաղամակերպության 7-րդ համագումարում, 17, 18 և 19 հունվարի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

7. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՅԵՐ

1. Դժվարությունները և հիմնական նվաճումները գյուղատնտեսության արժատական փերակառուցման շրջանում:

2. Գյուղատնտեսության փերերը և փերակառուցումը յերկրորդ հնգամյակում:

3. Ընկ. Ստալինը գյուղատնտեսության մեջ և առանձնապես անասնապահության ասպարիզում յերկու թերությունների և մոտալուտ խնդիրների մասին:

4. Դրությունը, թերությունները և խնդիրները ԱՍՖՆՀ և ԱՍՆՀ գյուղատնտեսության ասպարիզում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու զեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարին, 2-րդ բաժին, § 2, էջ 33—45 կամ հունվարի 28 և 29-ի «Կոմունիստ»:

Մոլոտով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարում, 1-ին բաժինը, § 4, փետրվարի 8-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

Ռուձուտակ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարում:

Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարի բանաձև փր՝ «ՍՄՀՄ-ի Ժողովրդական տնտեսության յերկրորդ հնգամյակի պլանի մասին» (1933—1937 թ. թ.) 2-րդ բաժին, «գ» փետր, բրոշյուրը կամ փետրվարի 14-ի «Կոմունիստ»:

Բերիա — Ձեկուցում Աղբյուրակաղամակերպության ների 7-րդ համագումարում «Գյուղատնտեսության մասին» բաժինը, բրոշյուրը էջ՝ 61—99, կամ հունվարի 25-ի «Կոմունիստ»:

Բերիա — Ձեկուցում Աղբյուրակաղամակերպության համագումարում «Գյուղատնտեսության մասին» հունվարի 18 և 19-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

8. ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻ ՎԵՐԵԼԲԸ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՅԵՐ

1. Հիմնական նվաճումներն աշխատավորների նյութական դրության, կենցաղի, կուլտուրայի բարեբաղման ասպարիզում:

2. Բանավորների և կոյտնտեսականների բարեկեցության հետագա փերերը յերկրորդ հնգամյակում և աշխատավորների սպառման մակարդակի յերկու — յերեք անգամ բարձրացումը:

3. ԱՍՖՆՀ Ժողովուրդների կուլտուրայի և աշխատավորների նյութական դրության փերերը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու զեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ համագումարին, Կուսհրատի բրոշյուրը, 2-րդ բաժին, § 3-րդ էջ՝ 45—50 կամ հունվարի 29-ի «Կոմունիստ»:

Մոլոտով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (Բ) 17-րդ

համագումարում, 3-րդ բաժին, փետրվարի 6-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

Կուլքիշեվ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 2-րդ բաժին առանձին բրոշյուր:

Միկոյան — Ճառ Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 1934 թ. փետրվարի 3-ի «Կոմունիստ»:

Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարի բանաձևի՝ «ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության զարգացման յեղևրորդ հնգամյա պլանի մասին» (1933—1937 թ. թ.) 3-րդ բաժին, Կուսհրատի բրոշյուր:

Բերիա — Ձեկուցում Անդրկուսկադմակերպության թյունների 7-րդ համագումարում, Կուսհրատի բրոշյուր էջ 111—113:

Անդրկուսկադմակերպության թյունների 7-րդ համագումարի բանաձևի:

Բագիրով — Ձեկուցում Ադրկոմկուսի (բ) 12-րդ համագումարում, հունվար 18 և 19-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

9. ԱՊՐԱՆԲԱՇԻՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԸ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

1. Հիմնական նախճումներն և թերությունները տարանջառջմանառության առարարիցում:

2. Խորհրդային առևտրի խնդիրները յեղևրորդ հնգամյայում:

3. Տրանսպորտը ամենանեղ տեղն և ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսության զարգացման մեջ:

4. Հերթական խնդիրները տրանսպորտի առարարիցում:

5. Տրանսպորտի արժատական փերակառուցումը յերկրորդ հնգամյայում:

6. Դրությունը, թերությունները և խնդիրներն ԱՍՖԽՀ և ԱՍԽՀ ապրանքաշրջմանառության առարարիցում:

7. Տրանսպորտի և կապի դրությունը, թերությունները և խնդիրները ԱՍՖԽՀ-ում և ԱՍԽՀ-ում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարին, 2-րդ բաժին, § 4-րդ, Ադրկուսհրատի բրոշյուր էջ՝ 50—56, կամ հունվարի 29-ի «Կոմունիստ»:

Մուրտով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 1-ին բաժին, § 3-րդ փետրվարի 8-ի և 9-ի «Կոմունիստ» կամ Կուսհրատի բրոշյուր:

Ռոմանով — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, § 8-րդ:

Անդրեյեվ — Ճառ 17-րդ համագումարում փետրվարի 2-ի «Կոմունիստ»:

Բերիա — Ձեկուցում Անդրկուսկադմակերպության թյունների 7-րդ համագումարում, բրոշյուր էջ՝ 99—119:

Անդրկուսկադմակերպության 7-րդ համագումարի բանաձևի:

Բագիրով — Ձեկուցում Ադրկոմկուսի (բ) 12-րդ համագումարում փետրվարի 18 և 19-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուր:

10. ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ—ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՅԲԱՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

(Յերեք պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՑԵՐ

1. Եկոնոմիկայում և մարդկանց դիտակցության մեջ կապիտալիզմի մնացորդների հաղթահարման խնդիրները. կուսակցության խնդիրները. պրոլետարական դիկտատուրայի ուժեղացման անհրաժեշտությունը:

2. Չթուրացող պայքարը բոլոր գույնի ոպորտուն-
նիտաների և ջախջախած ոպորտունիստական խմբա-
մորումների գաղափարախոսության մնացորդների
դեմ:

3. Ընկ. Ստալինը գաղափարական քաղաքական
աշխատանքի խնդիրները մատին:

4. Դասակարգային պայքարը, պայքար նացիոնա-
լիզմի դեմ, գաղափարախոսական Ֆրոնտը, մարքս -
լենինյան դաստիարակչությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ստալին — Հաշվետու ղեկուցում Համկոմկուսի
(բ) 17-րդ համագումարին, 3-րդ բաժին, § 1, եջ՝ 58,
71 կամ հունվար 29-ի «Կոմունիստ»:

Կազանովիչ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-
րդ համագումարում 1-ին բաժին, 3-րդ բաժնի § 3-րդ
փետրվար 14, 15, 16, 17 և 18-ի «Կոմունիստ» կամ
առանձին բրոշյուրը:

Կիրով — Ճառ՝ Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համա-
գումարում, փետրվար 4 և 5-ի «Կոմունիստ»:

Բերիա — Ձեկուցում, Անդրկուսակազմակերպու-
թյունների 12-րդ համագումարում բրոշյուրը եջ՝
145—155:

Բագիրով — Ձեկուցում, Ադրկոմկուսի (բ) 12-
րդ համագումարում, հունվարի 19-ի «Կոմունիստ»
կամ առանձին բրոշյուրը:

11. ԱՆԳՐՖԵԴԵՐԱՅԻԱՆ—ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԲԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՃԻՇՏ ԿԻՐԱՄԱՆ ՈՐԻՆԱԿ

(Յերկու պարապմունք)

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՐՅԵՐ

1. ԱնդրՖեդերացիան — Լենինյան ազգային քա-
ղաքականության ճիշտ կիրառման օրինակ:

2. ԱնդրՖեդերացիայի մեջ մտնող հանրապետու-
թյունների յաթն ինքնագործունեությունը և տնտեսա-
կան նախաձեռնություն ծավալումը, սիոպա Անդր-
կովկասյան Ֆեդերացիայի ամրապնդման հիմք:

3. Անակրունք գրուպովչինայի, ատամանչինա-
յի տարրերի վերացումը և տեղական բոլշևիկյան կադ-
րերի հաջող կերպով աճեցումը: «Կենտրոնական Կոմի-
տեն հնարավորություն ունի արձանագրելու, սիո սիեր
ջին տարիներս Անդրկովկասի բոլոր հանրապետու-
թյուններում մեծ հաջողությամբ աճեցվում են նոր
մարդիկ» (Կազանովիչ):

4. «ԱնդրՖեդերացիան աճել է, տնտեսապես ու քա-
ղաքականապես ամրապնդվել և կոփվել է նացիոնալիզ-
մի ու նացիոնալ ուկլյոնիզմի դեմ մղած մարտերում՝
մեր կուսակցության առաջնորդ ընկ. Ստալինի անմի-
ջական ղեկավարությամբ տակ» (Բերիա):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թվի հոկտեմ-
բերի 31-ի փորձումը:

Կազանովիչ — Ձեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-
րդ համագումարում, 1-ին բաժին, § 3-րդ. փետրվա-
րի 14 և 15-ի «Կոմունիստ» կամ առանձին բրոշյուրը:

Բերիա — Ձեկուցում Անդրկուսակազմակերպու-
թյան 7-րդ համագումարում բրոշյուրը, եջ՝ 10—24,
145—155:

Անդրկուսակազմակերպության 7-րդ համագումա-
րի բանաձևը:

12. ԱՍՖԻՋ ՅԵՎ ԱՍԽՋ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԵՎ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Յերկու պարապմունք)

1. Անդրկովկասի գարգացման հիմնական դեբեր-
յեքերի մասին հնգամյակում:

2. Հին ղեկավարության կողմից թույլ տրված սը

խաղները, միտրոնք բաց են արվել Համկոմկուսի (բ) կենտրոնական կոմիտեի կողմից և այդ ախաղների ուղղումն են բնկ. Բեքիաշի ղեկավարությամբ:

3. Հաջողությունները, թերությունները և հերթական խնդիրները՝

ա) արդյունաբերության, առանձնապես նավթի ու գունավոր մետաղագործության առաքարիցում.

բ) գյուղատնտեսության, առանձնապես բամբակի, թեյի և ցիտրուսայինների առաքարիցում: Գարնա նացանի խնդիրները:

գ) աշխատավորների նյութական — կենցաղային դրուժյան պլերելը (առանձնացնել կուրորտային շինարարության հարցը) և սպորանբաշքը նախաձեռնության առաքարիցում.

դ) Տրանսպորտի, յերկաթուղու և կապի առաքարի գում.

ե) Ազգային կուրտուրական շինարարության առաքարիցում.

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.

Կույրիշի — Զեկուցում Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում, 4-րդ բաժին, «Անդրկովկասի մասին»:

Բեքիա — Ճառ, Համկոմկուսի (բ) 17-րդ համագումարում: Կուսհրատի առանձին ըրոշյուրը:

Բեքիա — Զեկուցում Անդրկովկասյան կուրտության 7-րդ համագումարում:

Բագիրով — Զեկուցում Անդրկովկուսի (բ) 12-րդ համագումարում:

«Անդրկովկասը յերկրորդ հնգամյակի մարդարիտը»: «Պրադա»-ի առաջնորդողը՝ տես հունվարի 16 «Կոմունիստ»):

Անդրկովկասյան կուրտության 7-րդ համագումարի բանաձեւը:

ԱՆԴՐԿՈՎԿՈՒՍԻ (Բ) ԿԵՆՏՐՈՆԻԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ
ՅԵՎ, ԼԵՆԻՆԻՋԱԻ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԲԱԺԻՆ

ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅԱՆ 17-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՄԵՋ ՀԱՆԳԻՂՈՂ ԱՌԱՆՁԻՆ ԲԱՌԵՐԻ ՅԵՎ ՀԱՍԿԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ա

«Ա» ՅԵՎ «Բ» ԽՄԲԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆ.

Ամբողջ մեր խոշոր արդյունաբերությունը (Փարիկաններն ու գործարանները) բաժանված են յերկու խմբի: Այդ խմբերից մեկը միտրոնքն է կոչել «Ա» խմբի արդյունաբերություն», իսկ մյուսը՝ «Բ» խմբի արդյունաբերություն»: Այդ անուններով հարմարության համար նշանակվում է, վորթի խումբը («Ա») արտադրում է գործիքներ և արտադրության միջոցներ, իսկ մյուսը («Բ») արտադրում է սպառման առարկաներ: «Ա» խմբին են պատկանում ելեքտրակայանները, մատուցանյութային արդյունաբերությունը, մետաղաձուլարանը, նույնպես և արդյունաբերության աշխարհի ճյուղերը, ինչպիսին է փայտամշակմանը, շինանյութերի արդյունաբերությունը, ամբողջ քիմիականը, լականերկայինը, թղթինը, կաշե — մուշտակայինը, ռետինայինը, բամբակադամանը, կանախ — ջուտայինը և թեյային նյութերի մշակումը: Բոլոր մնացած արտադրությունները (որինակ՝ քաղցրեղենի, կոչկեղենի, մանուֆակտուրային արդյունաբերությունը

նը, հացի գործարանները, կահկարասիների արտադրութիւնը, տպարանները և այլն) պատկանում են «Բ» խմբին:

Բացի այս յերկու խմբերից գոյութիւն ունի դեռ յերրորդ խումբն էլ (վորը չի մտնում խոշոր արդյունաբերութեան մեջ) — «մանր արդյունաբերութիւնը»: Այս խմբի մեջ մտնում են, որինակ, արդյունաբերական — կոոպերատիւային, արտելային (կոլտնտեսային) վոչ մեծ ձեռնարկութիւնները, գարբնոցները, ջրաղացները, կառքերի և սահնակների արտադրութիւնը, բրուտագործութիւնը, ցանցագործութիւնը և այլն:

ԱԳՐԵՎՍ — գուգակցումը յերկու մեքենաների, վորոնցից մեկը տարիս է մշուին շարժիչ ուժ, իսկ մշուող դրա շնորհիւ վորյեմէ արտադրական կարիքներէ համար ենեղգիս է մշակում: Որինակ, չոգեղինս մոն մի աղբեգատ է. չոգեմեքենան շարժման մեջ է դնում ելեքտրական դինամոմեքենան, վորը դրա շնորհիւ արտադրութեան համար (կամ յուսադրութեան) ելեքտրական հոսանք է տարիս:

ԱԶԳԵՐԻ ԼԻԳԱ — ալսպես է կոչում ալն միջաղգային հիմնարկութիւնը, վորն ստեղծել են բուրժուական պետութիւնները 1914-1918 թ. թ. պատերազմից հետո: Բուրժուական քաղաքագետները խաբելով ժողովրդական մասսաներին, ասում են, վոր Աղբերի Լիգան իբր թէ պետք է յերկրների միջեմ պատերազմն անհնարին դարձնի: Գործնականում Աղբերի Լիգան իմպերիալիստներէ ձեռքում մի գործիք է հանդիսանում նոր պատերազմներ պատրաստելու համար:

ԱԶԵՆՅՈՒԹՅԱՆ ՍՖԵՐԱ (չրջան) — տերիտորիաներ թույլ կիսադադութային յերկրներում, վորտեղ մի վորյեմէ իմպերիալիստական պետութիւն ոգորովում է հատուկ առանձնաշնորհումով: Աղբերութեան սֆերաների բաժանումը — խոշոր իմպերիալիստական յերկրից ալեյի թույլ յերկրները նախձելու ամենաքո

ղարկված ձեւերից մեկն է: Աղբերութեան սֆերաների համար տարիող պալքարը՝ իմպերիալիստական պատերազմների պատճառներից մեկն է:

ԱՁՈՏ — (բորակածին) մի գաղ է, վորն ողի կաղ մի մեջ, մեր անդի կաղմի մեջ է մտնում: Առանց աղտի բույսերն ու կենդանիները չեն կարող աղբել: Աղտ ստանալը մեր արդյունաբերութեան չափաղանց կարեւոր ճյուղն է: Արդյունաբերութեան արդ ճյուղը մեղ տալիս է աղտ պարունակող պարարտանյութեր՝ գյուղատնտեսութեան համար և նյութեր՝ ներկերի, դեղորայքի, սրայթուցիկ նյութեղենի և այլնի արտադրութեան համար: Թէ ինչքան են պետք աղտային նյութեղենները գյուղատնտեսութեան մեջ, յերեմիում են թեկուղ և հետեմալից. ցորենն ու համարը մի հեկտարից կլանում են 70 կիլոգրամ աղտ, վար սակը՝ 58 կիլոգրամ, ճակնդեղը՝ 160 կիլոգրամ: Իսկ աղտն ընկնում է հողի մեջ ողից (արդեն վոչ թէ գաղային վիճակում, ալլ միացած ուրիշ նյութերի հետ՝ հեղուկ և պինդ վիճակում) աղտ հալաքող բույսերի միջոցով, որինակ՝ յերեքնուկի, յեղիպիտոլոնի, վիկի, սիսեռի միջոցով և այլն: Դրա համար էլ այս կուլտուրաներից հետո Վրաստանում ցանքերը լալբերը են տալիս: Աղտը հալաքում է այս բույսերի արմատներում՝ վորը կոչուկների ձևով: Պայթուցիկ նյութերն առանց աղտի չեն կարող պատրաստվել: Աղտի պաշարները, մանալանդ մեծ քանակութեամբ պարունակող ալնպիսի նյութի մեջ, վորպիսին է սելիտը (բորակ) (նՍՀՄ-ում չկա) ապաւում են: Լալց հիմա արդեն գտնված է աղտն ողից ստանալու յեղանակը: Մեղ մոտ նՍՀՄ-ում ստեղծված է արդյունաբերութեան նոր ճյուղ՝ աղտի արտադրութիւնը:

ԱԼՅՈՒՄԻՆԻՈՆ — (բնարդն, պաղեղածին) թիթեմետաղ, վոր լալն կերպով գործածվում է ելեքտրաարդյունաբերութեան և ալիսցիայի մեջ:

ԱՄՔԻՅԻԱ — ծայրահեղ ինքնասիրություն, պատ-
վախեղություն, գոռոզություն, փառամոլություն:

ԱՅՅԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՅԹՈՒՆ—խոշոր կապի-
տային տարկան միասնություն, վոր կազմվում է բազ-
մաթիվ անձերի միացյալ կապիտալով: Այդ անձերը
կոչվում են ակցիոներներ: Նրանք իրենց կապիտալնե-
րը մոծում են այդ միասնությունում, գնելով ակցիա-
ներ, այսինքն՝ փայեր: Ակցիոներական ընկերության
մեջ փաստական տեր է հանդիսանում խոշոր կապիտա-
լիստները մի կամ քանի, վորն սպասարկում է մանր
գրամատները փայերի ձևով համաքամ կապիտալ-
ները:

ԱՆԻԼԻՆԻ ՅԵՎ ԼԱՔԱՆԵՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ—
գործարաններ, վորոնք մշակում են անիլին, յարեր,
նեյրկեր: Անիլինն ամենակարեւոր նյութերից մեկն է,
նա սկիզբն է հանդիսանում ահագին թվով ուրիշ դա-
նադան նյութերի, սոսանձնապես ներկերի, գեղարար-
քի արտադրությանը:

ԱՄՈՐՏԻՉԱՅԻԱ — սարքավորման համար կատար-
ված ծախսերն աստիճանաբար հազեցնելը, գործարա-
նի սարքավորման մաշվածությունը, մեքենայի մաշ-
վածությունը վերականգնելը: Յերբ ասում են «սմար-
տիցացիայի հետ հաշված» — այդ նշանակում է մաշ-
վածությունն ինչ հետք հաշված, այսինքն՝ ցույց է
տրում այն, ինչ կա իրականություն մեջ, տվյալ ժա-
մանակում, այլ վոչ թե այն, ինչ յեղել է սկզբում,
յերբ ձեռնարկությունը կամ դադարան է կառուցված
յեղել, յերբ նրանք նոր ելին:

ԱՆԿՈՄՊԼԵԿՏ — ամեն անհրաժեշտ բաներով լրիվ
չմատակարարված: Յերբ ասում է, վոր «տրակտոր-
ները գործարանից թողարկվում են անկոմպլեկտ կեր-
պով» — այդ նշանակում է, վոր գործարանը տրակ-
տորներն ուղարկելով այս կամ այն ՄՏ կայանը,
թերի չե տալիս բոլոր անհրաժեշտ մասերի լրիվ հա-

վաքը (նարորը) այն բանի համար, վորպեսզի տրակ-
տորն աշխատի (որինակ բանայիները, մագնետն):

«ԱՆՏԻ - ԴՅՈՒՐԻՆԳ» — այսպես է կոչվում Ֆ.
Ենդելիի այն գիրքը, վորտեղ քննադատվում է գեր-
մանական մանր բուրժուական փիլիսոփա Յեմպենի
Դյուրինդի հայացքները: Դյուրինդը փորձել է հորի-
նել սոցիալիզմի իր «թեորիան»: Նա դուրս է յեղել
Մարքսի և գիտական կոմունիզմի դեմ: Նրա յերկերը
պրոպագանդային խորթ են յեղել: Ենդելյար պարբար-
յով հեղափոխական տեսության մաքրության համար,
դուրս է յեղել Դյուրինդի մանր բուրժուական և խառ-
նաշիթ ուսմունքի դեմ ու մերկացրել է նրան իր
«Անտի - Դյուրինգ» գրքում: Ենդելյի գիրքը մարքսիզ-
մի պրոպագանդայի գործում հակալական դեր է խա-
ղացել և շարունակում է խաղալ: Դա մարքսիզմի ու-
սումնասիրության հիմնական ձեռնարկներից մեկն է
հանդիսանում:

ԱՇԽԱՏԱՏԱՐՈՂ ՊՐՈՑԵՍ — աշխատանքի մաս-
կամ աշխատանքի բնագալառ, վորի վրա շատ աշխա-
տանք պետք է ծախսել:

ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԻՆՏԵՆՍԻՎՈՒԹՅՈՒՆ — բանվորի
աշխատանքային յետանդի յարումն է աշխատանքի ժա-
մանակ: Կապիտալիստը, նախկին աշխատավարձի պալ
մաններում՝ մեծացնելով բանվորի աշխատանքի ին-
տենսիվությունը, բանվորի մկաններից քամում է ավե-
լի շատ ձրի, յվհարած աշխատանք և արդիւտով ուժե-
ղացնում է բանվորի շահագործումը:

ԱՍՈՐՏԻՄԵՆՏ — (տեսակաւորումն, նմուշավո-
րումն) դանդաղանկերպ, բառ գնորդների ճաշակների
և պահանջների պատրաստված ապրանքների ընտրան-
քը:

ԱՐՏԱՅՈՒՈՂ ՀՆՈՑՆԵՐ — հատուկ հնոցներ, վո-
րոնց մեջ սրբաւանքի հայում է կատարվում՝ նրա
հարստացման ժամանակ (տես հանքերի հարստացում
և «Վելոմերայիա»):

ԱՏԱՄԱՀԱՏ ԴԱԶԳԱՀ — մեքենա, փորի վրա շեռա-
տերնի ատամնավոր անիվներ են կտրում, (պատրաստ-
ում) :

ԱՐԳԵԼՈՂ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՀԱՐԿԵՐ — փողային դան
ձուձներ, փոր բուրժուական պետութիւնները կատա-
րում են այն ապրանքների համար, փորոնք ներմուծ-
վում են ուրիշ յերկրներէր: Այդ դանձուձների նպա-
տակն է արտասահմանյան կապիտալիստ մրցակցին ա-
ռելաբարի մեջ դնել աննպատակ դրութեան մեջ և իր յերկ-
րի կապիտալիստներին ստահովել հնարավորութեան
նկատով՝ ապրանքները ծախելու թաւանջեալան գներով:
Իմպերիալիզմի ետոխայում և մանաւանդ ներկայիս
համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի պայմաննե-
րում, մաքսային հարկերն աշխարհն են բարձրացում՝ բո-
լոր կապիտալիստական յերկրներէր համար անձեռնտու յե-
յերկրի կապիտալիստներէր համար անձեռնտու յե-
կանում իրենց ապրանքներն արտահանել դեպի մյուս
կապիտալիստական յերկիրը: Այդպիսի դրութիւնն
կապիտալիստական յերկիրը ապրանքներէր արտահան-
ման արգելումն և նշանակում: Մաքսային հարկերի
բարձրացումը հանգեցնում է կապիտալիստական յեր-
կրներէր միջեւ տարվող տնտեսական պայքարի արը-
մանը, այսպէս կոչված հարկային պատերազմին:

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԹԵԼ — դա թել է, փոր ատաղվում
է վոչ թե կտալատից, բամբակից, այլ՝ վալտը քիմի-
ական հատուկ վերամշակման յենթարկելու միջոցով:
Յերբմեք աղպիտի թելը կոչում են նաեւ արհեստական
մետաքս (նրանից պատրաստում են ջնմպերներ, հա-
գումաներ, գուլպաներ և այլն): Արհեստական թելի
արտադրութիւնը տնտեսութեան և պաշտպանութեան
գործի համար շատ մեծ նշանակութիւն ունի:

**ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՔՍՏՐԱԿԻՅՈՆ (ՔԱՌՈՎ) ՅԵ
ՂԱՆԱԿԸ ԶԻԹԱՀԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ** —
ճարպեր և յուղեր ստանալու ամենամեծնտու յեղանա-
կըն է: Այս յեղանակով ճարպերն ու յուղերը հանվում

են հում նյութից (սերմեր, պտուղներ և այլն)՝ այն
հատուկ հեղուկների — յուծուլթների միջոցով մշակ-
ման յենթարկելով (այլ վոչ թե մրգելու, մամլելու
միջոցով, ինչպէս այդ արվում եր մինչեւ հիմա):

**ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵԼԵՔՏՐԱՊԱՐՈՒՆԱԿ ՄԵԹՈԴ-
ՆԵՐԸ** — արտադրութեան այն յեղանակներն են, փո-
րոնց մեջ յաջորեն կիրառվում է ելեքտրական եներ-
գիան, փորոնք շատ ելեքտրական եներգիա յեն կա-
նում:

ԱՎՏՈՐԵԼՈԿԻՐՈՎԿԱ — յերկաթուղային գծերի
ելեքտրական սիգնալիզացիայի հատուկ սարքավորում:
Այս սարքավորումը հնարավորութիւն է տալիս գը-
նացքն Ա. կայարանից ճանապարհ գցել Բ. կայարանը՝
նախքան նախորդ գնացքների Բ. կայարան գնալը, ալ
տոմատիկ սիգնալիզացիան ամբողջ ճանապարհի ըն-
թացքում ցույց է տալիս, թե դրադմա՞ծ են արդոք
ամենամոտակ միջկայանային յերկաթգծերը: Այսպի-
սով մեծանում է յերկաթգծերի գնացքունակութիւ-
նը, այսինքն՝ հնարավոր է դառնում ճանապարհ գցել
զգալի չափով ռալելի շատ քանակութեամբ գնացքներ:

ԱՎՏՈՄԱՏԻԿ ԴԱԶԳԱՀ — ինքն իրեն աշխատող
դադդահ:

ԱՎՏՈՄՅԵՊԿԱ — (ինքնակցում) մագոնների այն
պիտի հարմարանք, փորը հնարավորութիւն է տալիս
մագոններն իրար կցել ավտոմատ կերպով:

ԻՆՔՆԱՐԳԵԼԱԿ — (ախտոտորմող) ինքն իրեն աշ-
խատող ավտոմատ արգելակ, փորն սկսում է արգելա-
կել փորոշակի, անհրաժեշտ գեպերում (որինակ՝
գնացքների կառաչարքի (սաստալ) կտրվելու դեպ-
քում):

Բ

«**ԲԱՐՔԱՐՈՍՆԵՐ**» — այս հեղանական անվամբ հին
հոմեկացիները կոչում էին իրենց ոտար. յերկրացի -
թշնամիներին, և մասնավորապէս գերմանացիներին:

ԲԱՆՄԱՏԲԱԺԻՆ (ՈՐՄ) — քանդորական մասնա-
կարգման բաժիններ, միմյանք ստեղծվել են խոշոր
ձեռնարկություններում՝ համաձայն ՍՍՀՄ Ժողովու-
րոսի և Համկոմկուլտի (Բ) կենտրոնի 1932 թ. դեկ-
տեմբերի 14-ի միություն: Բանմատրություն խնդիրն է՝
բարելավել բանվորների և նրանց ընտանիքի մատակա-
րարման կազմակերպումը, ոգնելով նրանց աշխատան-
քի արտադրողականության բարձրացմանը, պայքա-
րել՝ միջերկրի և արդյունաբերական արտադրանքները
ձրիակերներին, թուղաններին, պրոգնոզչիկներին տա-
լու դեմ: Բանմատրություններին այդ ձեռնարկու-
թյունն ենրում հանձնված են կոտակերացիայի նախկին ապա-
րատը և բոլոր ոժանդակ անտեսությունները:

ԲՐԵՍՏԻ ՀԱՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ — կնքված է խորհր-
դային Ռուսաստանի և գերմանական իմպերիայի մի-
մյանի 1918 թ. մարտի 3-ին Բրեստ — Լիտովսկի քա-
ղաքում: Չնայած այն ծանր պայմաններին, միմյանք
ներկայացված են գերմանական իմպերիայի անդամ-
ներին, մենք հարկադրված ենք յեղել ընդունել այդ
պայմանները, միմյանքի յերիտադրող և այն ժամա-
նակ դեռ չստիպանդված խորհրդային հանրապետու-
թյան համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխու-
թյան 1-ին ոլորտի ջանքերի և ջանքերի անհա-
մարտի հանդիմատ, սկսել անհրաժեշտ եր գլուխ
բարձրացրած ներքին և միջազգային հակահեղափոխու-
թյան դեմ գլխավոր ուժեր պատրաստելու համար: Գեր
մանիայում նոյեմբերյան հեղափոխությունից (1918
թ.) յեմ գերմանական իմպերատոր (կայսր) Վիլ-
հելմի գահընկեցությունից հետո, խորհրդային կա-
ռավարությունը միջնադարի և Բրեստի պայմանագի-
րը:

Գ

ԳԱԶԻՅԻԿԱՅԻԱ — պիտե մատերանյութերից (քա-
րածուխ, տորֆ, փայտ, հիվաքար) գազակերպ մատե

լանյութ ստանալու հատուկ յեղանակ է: Գազիֆիկա-
ցիան կատարվում է պիտե մատերանյութ ալյուրով՝ ո-
գի պակասություն պայմաններում: Այրումը կատար-
վում է հատուկ հնոցներում — գազիֆիկացիայի
նյութ: Երկարամա քարածուխի ստորյերիկային գազի
ֆիկացիայի փորձեր են անցկացվում, ալյուրն՝ քա-
րածուխը հոգի տակ ալյուրը:

ԳԵՆԵՐԱՏՈՐ — արտադրող մեքենա: Մեղ մոտ
այս անունը դործածում են հետևյալ դեպքերում՝
գազիֆիկացիայի — մեքենա գազ արտադրելու համար.
սառույցի գեներատոր — սառցարան, սառույց պատ-
րաստող մեքենա. էլեկտրականության գեներատոր —
մի մեքենա յե, միմյանք էլեկտրական էներգիա յե առեղ-
ծում: Գազիֆիկացիայի, որինակ, յերենից ներկա-
յացնում է հատուկ փախված հնոց: Այս հնոցը, միմյանք
չինված է անկեղ ալյուրից, փերիկից յցնում են միմյանք
մե մատերանյութ (փայտածուխ, փայտ, տորֆ, քարա-
ծուխ), ապա այն՝ կալիպիչով պիտե կերպում հերմե-
տիկորեն (տրակիտորեն) փակում են, փախվածյութն
փայտում է և նրա յիկացած յերտերի միջոցով դուրս
են գալիս ոգի կամ ողաջրաշոգու յառնուրդների հո-
սանքներ: Ստացվում է հատուկ փախիլիքի և բարձր
ջերմատուժան սովող գազ, միմյանք կիրառվում է ներքին
ալյուրան գազային յարժիչների համար, ապակեգործա-
կան և մետաղագործական գործարանների հնոցների
համար:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆԵՐԸ (մշա-
կույթներ) — ստորաբաժանում են յերերի. հացա-
հատիկայիներ — համար, ցորեն, փայտակ, գարի,
հեղկացորեն, յեղիպտացորեն, կորեկ և այլն. տնիսնի
զակիներ — բամբակ, կտավատ, յաքարի ձակնեղ,
կանի, ծխախոտ, մանանիխ և այլն. բանջարանցա-
բաղչայիներ — գետնախնձոր (կարտոֆել), կաղամբ,
ստեպչին (գաղար), ձմերուկ, սեխ և այլն. կերայի
ներ — յերենեղ, յաղգամ և այլն:

ԳՆԴԱԶԵՎԱՌԱՆՑՔԱԿԱԼՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ (Շարիկոպաղչիպիկ) — գործարան, մոր պատրաստում է գնդաձեպ (և դրա նման ուղիկային) առանցքակալներ: Առանցքակալներ (պողչիպիկ) — դա մեքենայի ալն մասերն են, մորոնց մեջ պատվում են մորլեյի անիպի կամ գլանակի սունիները: Սովորական առանցքակալներում սունին չփվում է առանցքակալի պատերին: Գնդաձեպ և ուղիկային առանցքակալներում սունին գլորվում է գունդի մրա, մորոնք իրենց հերթին գլորվում են առանցքակալի պատերով: Գնդաձեպ և ուղիկային առանցքակալների շնորհիվ չփումն ուժեղ կերպով պակասում է (անիպիները հեշտ են պատվում, մեքենան հեշտ է գնում), յուղերը մատնում են զգալիորեն ավելի պակաս, պարզանում է առանցքակալների խնամումը, ամելի յերկար են պահպանվում սրունիներն ու գլանակները:

«ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵՆԵՐ» — բանվորներին հեղափոխական կազմակերպություններ, մորոնք կազմակերպվել են անգլիական բանվոր դասակարգի նախաձեռնությամբ՝ խորհրդային Ռուսաստանում քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ խորհրդային հանրապետությունները պաշտպանելու համար: «Գործողությունների կոմիտեները» խոշոր դեր են խաղացել խորհրդային Ռուսաստանի՝ իմպերիալիստների հակահեղափոխական գործերի դեմ հաղթանակ տանելու գործում: Նրանք միջնորդել են ռազմական փոխադրությունները և փչացրել են ռազմական տիրաժխեբը, մոր նշանակում է յեղել խորհրդային Ռուսաստանի դեմ մղվող պատերազմի համար, նրանք պահանջել են «իրենց» կառավարություններից, մոր հեռացնեն հակահեղափոխական գործերը խորհրդային Ռուսաստանից:

Դ

ԴԱԶԳԱՀԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ — մեքենայինության մեջ արտադրության առաջատար ձևերն են, նա դադար

դահներ և տալիս ամբողջ արդյունաբերության համար: Շնորհիվ նրան, մոր մենք սկսել ենք ինքներս կառուցել դադարահները, մենք ազատվում ենք արտասահմանյան կախվածությունից՝ մեր գործարանները դադարահներով սարքավորելու գործում, դադարահներ, մորոնց մրա մենք կարող ենք պատրաստել մեզ անհրաժեշտ բոլոր մեքենաները, ապարատները, գործիքները և այլն:

ԴԵԳՐԱԴԱՑԻԱ — անվում, հաջորդաբար վատացում, շարժում դեպի հետ:

ԴԵՄՊԻՆԳ — ապրանքների արտասահման (տրվյալ յերկրի տեսակետից) արտահանումն ալնալիսի գներով, մորալիսին զգալիորեն ավելի ցածր է, քան ալն գները, մոր գոյություն ունեն յերկրի ներսում հենց նույն ապրանքների համար, յերթմն հույնիակ ապրանքների ինքնարժեքից էլ ցածր գներով: Կա պիտալիստական միապորություններն ալնալիսի արտադրությունների կիրառում են տարալներկա շուկան նվաճելու և ալնալից իրենց մրցակիցներին դուրս քշելու նպատակով: Մի ժամանակ խորհրդային Միություններ յեղումները կապիտալի յերկրում առասպել տարածեցին ալն մասին, յե իրք խորհրդային Միությունը դեմալինդ է կիրառում: Դա զրպար սուբյուն էր: Դա խոտակցություն էր յերկալկալական, ալսինքն, մտածամ, իրականության մեջ գոյություն չունեցող դեմալինդի մասին: Բայց, իրենք կապիտալիստները յալնորեն կիրառում են իսկական դեմալինդ, յիրար միջև պալքար մղելով չուկաներին ալնալիստները համար: Դեմալինդը կապիտալիստների միջև տարվող տնտեսական պատերազմի ձեպերից մեկըն է:

ԴԵՊՐԵՍԻԱ — լճացում, (անշարժություն, կանդառում), տնտեսական կյանքում: Կապիտալիստական հասարակության մեջ յուրաքանչյուր տնտեսական

ձգնաժամից հետո միայն չէ հասնում դեպրեսիա: Դեպ
 բեռնաշիբի ժամանակ տնտեսությունը դառնում է ճրճ
 մած գրություն մեջ: Առաջ, տնտեսական ձգնաժամի
 ժամանակի գեպրեսիան ձգնաժամից արդյունաբերու-
 թյան մեջ նոր փերելքի անցնելու անցողիկ մի աստի
 ճան էր հանդիսանում: Դեպրեսիայի ժամանակ ապ-
 րանքային պաշարը աստիճանաբար ներծծվում է լին:
 Կատաղի մրցութունն ու ցածր գները հարկադրել են
 կապիտալիստներին՝ փերասարքավորել իրենց ձեռ-
 նարկությունները, արտադրություն ավելի կատարե-
 լագործված լեզանակներ մտցնել աշխատատեղում,
 փոքրեկի իջնեկներ արտադրող ապրանքների ինքնար-
 ժեքը և հարմարվեն արդարյուր գներին ցածր մակար-
 դակին: Բարձր ինքնարժեք ունեցող ձեռնարկություն
 ներք փերացվել են, փորոշնեկով չեն դիմացել ավե-
 լի խոշոր, տեխնիկապես ավելի կատարելագործված
 ձեռնարկություններին մրցությանը: Դեպրեսիային աս-
 տիճանաբար անցել է դեպի աշխուժացումը, իսկ հե-
 տո դեպի փերելք, փորը հետագայում փոխարինվել է
 հերթական տնտեսական ձգնաժամերով: Ներկայիս
 տնտեսական ձգնաժամի առանձնահատկությունը հա-
 ցընում է աշխարհին, փոր մենք գործ ունենք դեպի
 յուրանառուկ դեպրեսիային անցնելու հետ: Ի տար-
 բերություն սովորական դեպրեսիաներից ներկա —
 յուրահատուկ դեպրեսիան չի տանում դեպի արդյու-
 յաբերության նոր փերելքը: Այդ բացատրվում է գըլ
 խափոքարես նրանով, փոր ներկայիս տնտեսական
 ձգնաժամն ընթանում է կապիտալիզմի ընդհանուր նրգ
 նածամի պայմաններում (տես՝ աշխ հասկացողու-
 թյան բացատրությունը): Սոցիալիստական սիս-
 տեմի առկայությունը նախկին ցարական Ռուսաս-
 տանի տերիտորիայի վրա, իմպերիալիզմի դեր-
 քերի թուլացումը գաղութներում, կապիտալիզ-
 մի դարդաշուրը գաղութային յերկրներում,
 1914—1918 թ. թ. պատերազմի ժամանակաշ-

թաղյուրում և նրանից հետո, — աշխ բոլորն զգալիորեն
 սեղմել են կապիտալիզմի շուկայական հնարավորու-
 թյունները: Այդ նշանակում է, փոր դժվարանում է
 սպրանքների պաշարների ներծծումը ապառումը),
 փորն առաջ տեղի յեր ունենում սովորական դեպրե-
 սիաների ժամանակ: Ապրանքային պաշարների ներ-
 ծծմանը խանգարում են նաև արդյունաբերության
 մեջ տիրող մոնոպոլ միափորությունները (տես՝ մո-
 նոպոլ կարտելներ խոսքի բացատրությունը), փորնը
 աշխատում են արհեստական կերպով պահել գների
 բնկները: Իմպերիալիստական պատերազմի թողած
 ժառանգությունն՝ ի գեմս ձեռնարկությունների խոս-
 նիկական թերարեւմտածությունը և գործադուրկների
 մշտական միլիոնավոր բանակի՝ կապիտալիզմի հա-
 մար դժվարությունների մի մասում յի ստեղծել գեռ-
 մինչ ներկա տնտեսական ձգնաժամը: Այդ ժառանգու-
 թյունը գործն ավելի յե բարդացրել ներկա ձգնաժա-
 մի ժամանակ և չափազանց դժվարացրել է ձգնաժամից
 դուրս գալու յերքը: Ներկայիս տնտեսական ձգնաժա-
 մի համաշխարհային բնույթը, նրա ընդգրկելն ա-
 ռանց բացատրության բոլոր կապիտալիստական յեր
 կըրներին, ընդգրկելը տնտեսության բոլոր ճյուղերին,
 արդյունաբերական ձգնաժամի միահյուսվելը գյու-
 ղատնտեսականի հետ, — աշխ բոլորը չափազանց ար-
 բել են ներկայիս տնտեսական ձգնաժամը և աշխ դար-
 ձրել են աննախընթաց կերպով յերկարաձգվող: Աշխ
 բոլորը հակագործում են արդյունաբերության դեպի
 նոր փերելքն անցնելուն: Ներկա դեպրեսիայի ժամա-
 նակ, ի տարբերություն անցյալ դեպրեսիաներից, բո-
 յորովին չեն նկատվում Փարրիկաները, գործարաննե-
 րը բուրջ կերպով փերասարքավորելու, տեխնիկան
 կատարելագործելու մի փորեն նշաններ, աշխնքն
 աշխ, ինչ կոչվում է հիմնական կապիտալի նորոգու-
 մը:

Աշխ բոլորը ցույց է տալիս, փոր աշխ խոսքը
 յուրանառուկ դեպրեսիայի մասին է, փորը չի տա-

նում դեպի նոր վերելք արդյունաբերության մեջ, թեկուզ և չի վերադարձնում նրան դեպի սոսակյա գույն անկման կետը:

ԴՈՆ-ՔԻՅՈՏ — իմպանական գրող Սերվանտես-սըն այս անվամբ, 300 տարի առաջ մի վեպ է գրել: Այս վեպում Սերվանտեսը Դոն-Քիշոտ անվան տակ նկարագրել է մի մանր աղնավանի (կարթածատեր), մորը հեռավոր ճանապարհորդութուններ և ակումբ պարբերելու «ճամարտության համար», այն բանի համար, մոր վերածնունդի լենթարիի մեռնող իսպանա կան աղնավանութունը և մոր ջախջախի այն ժամանակ հարստացող իսպանական առևտրականներին, առևտրական բուրժուազիային: Դոն — Քիշոտն աղնավանութան պաշտպանն է, մորին սոսակյա բուրժուազիան, մաճառականները ծաղր ու ծանակի էլին լենթարիի: Դոն — Քիշոտը, լենթարիի, մոր իր թշնամիներին մոր չե հարձակում, կռիվ է ուրիշակ հողմադացների հետ: Յերը առում են, այսինչ մարդը Դոն — Քիշոտի չե նման, դրանով առել են ուղում, մոր նա կտրված է իրական կյանքից, չի ճանաչում աղ կյանքը, մոր նա ուղում է մորի կյանքի պարմաները՝ դիմելով անվրա, մտացածին, անպատրաստ միջոցների:

ԴՈՄՆԱ (հայոց) — հայոցային հնոց — 20-30 մե տր բարձրությամբ, ահագին, հատուկ պատրաստված հնոց, մորի մեջ լերկաթահանքից չուգուն են ձուլվում: Չուգունը, կախված զանազան նյութերի քանակութունից, մորոնց հետ ձուլված է նա լերկաթահանքից (ածխածին, կաթածար, մարգանց, ֆոսֆոր, ծծումբ (սերա), գործածվում է զանազան տեսակի պողպատ և լերկաթ ձուլելու կամ պատրաստելու համար: Վնասակար խառնուրդների նվազագույն քանակությամբ կամ ճիշտ մորոյված կաղմոյ չուգուն

ստանալու համար՝ չուգունը ձուլվում է ելեկտրահա նույթներում, այսինքն՝ հնոցներում, մորոնք ջեռուցվում են ելեկտրական հոսանքով:

ՅԵ

ՅԵՐԿԱՆԱՆԻ ՀԱՇՎՈՒՄՆ — լերկանանի տիպի վազոնների համեմատ կատարվող վազոնների քանակութան պայմանական հաշվում: Վազոնները կատարվում են լերկանանի, լեռնանանի և քառասունանի: Բոլոր այս վազոնների քանակը պայմանականորեն հաշվում են լերկանանի վազոնների հաշվով: Ուրիշակ, քառասունանի 10 վազոնը հաշվում են մոր-պես 20 լերկանանի վազոն: Յեռասունանի 10 վազոնը հաշվում են մորպես 15 լերկանանի վազոն և այլն:

ԵԼԵՔՏՐԱՔԱՐՇ — լուծմոտիվ, չարվում է ելեկտրական էներգիայի ոգնությամբ: Կարող է զգալի չափով ալելի արագութուն դարգացնել, քան չուգեբարը:

ԵԼԵՔՏՐՈՏԵՐՄԻԿԱԿԱՆ մեթոդ — արտադրության լեղանակ այն ջերմության ոգնությամբ, մորը դարգանում է ելեկտրական հոսանքով:

ԵԼԵՔՏՐԱՊՈԼՊՍ — բարձրորակ պողպատ է, մորն ստացվում է ելեկտրական հնոցներում զանազան մետաղների (խրոմ, մոլիբդեն, նիկել, մոլիբդեն և այլն) հատուկ խառնուրդների հետ ձուլում կատարելու միջոցով: Այս նյութերը պողպատի մեջ են մտր մում լերկաթի հետ կատարված ձուլվածքի վիճակում, մորոնք կոչվում են փերրապլավներ (տես փերրապլավ բառը):

ԵՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ԲԱԶՈՒ — հում նյութերի և բնական ուժերի այն պաշարը, մորն իր արտադրության տակ ունի լերկիրը՝ չարվիչ կամ ջերմարտադրող ուժերի — եներգիայի — արտադրության համար: Եներգետիկական բազան բաղկանում է տարբեր տես

սակի մասերանյութերի (ածուխ, նավթ, տորֆ, փայտ և այլն) պաշարներից, ջրային ուժերից, քամու ուժից:

ԵՄԻԱՐԳՈ — ոտաբլերկրյա ապրանքների ներմուծման արգելումը: Եմբարգոն, 1933 թ. ապրիլին արդարձակատների ձեռման տակ՝ մտցվեց անգլիական կառավարության կողմից խորհրդային ապրանքների նկատմամբ: Խորհրդային Միության հզորութան աճման և խորհրդային կառավարության հաստատուն արտաքին քաղաքականության հետևանքով, անգլիական կառավարությունը հարկադրված լիցիա 1933 թ. հուլիսին վերացնել խորհրդային ապրանքների ներմուծման համար սահմանված արգելումը:

ԵՏԻՎԱ (կուսակցական) — պահանջներ, վորոնք կուսակցությունը դնում է կոմունիստի մարքի համար, նրա դեպի աշխատանքը, դեպի չլիարարան ունեցած վերաբերմունքի համար:

ԵՖՖԵԿՏԻՎ — ներգործոն, լավ արդյունք տվող:

ԹԵՐԹԵՐԻ ՄԻ ԱՆԳԱՄՎԱ ՏԻՐԱԺԸ — թերթերի որինակների (հատերի) այն բնդհանուր քանակը, վորը թողարկվում է մի օրվա բնթացքում:

ԹԵԳՈՒՄԸ ԴԵՊԻ ՄԵԾԱՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆԱՅԻՈՆԱԼԻԶՄԸ — արտահայտում է ռուս կապիտալիստների մնացորդների արամագրություններն ու ձգտումները, վորոնք կուղենային վերացնել, խլել ազատությունն ու անկախությունն ազգային հանրապետություններից, վորպեսզի, ինչպես և առաջ ցարիզմի ժամանակ, ձեռնն այլ ազգերին: Մեծառուսական ուկրոնիստները կուսակցության մեջ քարոզել են ալապիսի հայացքներ՝ քանի մենք մտել ենք սոցիալիզմի շրջանը՝ նշանակում է, չուտով ել չեն յինի ազգային տարբերություններ, նշանակում է հարկավոր չեն ազգային

հանրապետությունները, հարկավոր չեն ազգային զարոցներ, թանրոններ կառուցել, պետք է ամեն տեղ ռուսական լեզվին անցնել: Ալապիսի հայացքները վնասակար են: Այդ հայացքների կողմնակիցներն ազգայադուս են Լենինի և Ստալինի ուսմունքը: Նրանք օգնում են դասակարգային թշնամուն:

ԹԵԳՈՒՄԸ ԴԵՊԻ ՏԵՂԱԿԱՆ ՆԱՅԻՈՆԱԼԻԶՄԸ — արտահայտում է ցարիզմի ժամանակ ձեռնված ազգությունների բուրժուազիայի մնացորդների արամագրություններն ու ձգտումները: Այս կամ այն ազգային հանրապետության ազգային բուրժուազիայի մնացորդները յերացում են կորել, անջատել ազգային հանրապետությունը Խորհրդային Միությունից և յատեղել նրանում յր ազգային պետությունը, վորի մեջ յիխանությունը պատկաներ կարիստերերին և կապիտալիստներին: Թեքումը անդական նացիոնալիզմի կողմը՝ թշնամի դասակարգերի մնացորդներին ոգնում է ազգային հանրապետություններում տանելու յրենց պատկառիչ աշխատանքը: Այս թեքման կողմնակիցները ձգտում են անջատել սոցիալիստական յինարարությունից, վորը վարում են Խորհրդային Միության բոլոր հանրապետությունները, յինքնապարմակ վել, առանձնանայ յրենց ազգի շրջանակներում: Նրանք ձգտում են քողարկել դասակարգային հակասություններն յրենց ազգի ներսում: Տեղական նացիոնալիզմի ուկրոնիստները ձեռնուս յաղ են յադում ոտաբլերկրյա կապիտալիստների համար, վորոնք մտածում են ԽՍՀՄ-ի վրա յինված հարձակում գործելու մրախն:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՖԵՐԱՆԵՐԸ — տնտեսության տարբեր բնագավառները, որինակ՝ գյուղատնտեսությունը, արդյունաբերությունը, արարանսպորտը, առևտուրը և այլն:

ԻԴԵԱԼԱԿԱՆԱՅՈՒՄՆ — վորևե բան չափից ալի
լի գեղապարգեյը, այն պատկերացնելը շատ ամեյի
լալ, քան իրականում է:

ԻԴԵՈԼՈԳԻԱ (ԳԱՂԱՓԱՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ) —
վորևե դասակարգի հայացքներն ու ձգտումները՝ ար
տահայտված գիտության, արվեստի, գրականության
մեջ, և այլն: Ուրտունիստների իդեոլոգիան, վորի
մնացորդների մասին խոսվում է ընկ. Ստալինի գե-
կուցման մեջ, արտահայտում է մեր թշնամի դասա-
կարգերի հայացքներն ու ձգտումները:

ԻՆՏԵՐՎԵՆՅՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԵՄԻԳՐԱՅԻԱ — ապի-
տակ ոֆիցերներ (սպաներ), գեներալներ, կարթածա-
տերև և բուրժուազիա, վորոնց խորհրդային Միու-
թյան քանկությունն ու գյուղացիները դուրս են քել
յերկրից Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո:
Երանք ապրում են արտասահմանում և վորձում են
խորհուրդների յերկրի գեմ գինյաձ արչալանք կադ-
մակերպել:

«ԻՍ» («ИС») — մեր հզոր մարդատար շոգեքարչն
և — «Իոսիֆ Ստալին», վորը մի ժամում մինչև 100
կիրմետր արագություն է դարձացնում և տանում է
20 մագոն:

ԻՐՐԻԳԱՅԻՈՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ — իրրիգացիա-
յի, այսինք՝ հողի արհեստական վոռոգման վերաբեր
յալ աշխատանքներ: Իրրիգացիան յայնորեն վերաու-
վում է Միջին Ասիայում, Անդրկովկասում, Նուբիայե
և մյուս յերաչտային (չորային) շրջաններում:

Լ

ԼԱՐՈՐԱՏՈՐԻԱ — մի շենք, վորտեղ կատարվում
են գիտա — հետադոտական վորձեր, մչակվում են նոր
նյութեր և ալն:

ԼՈԿՈՄՈՏԻՎ — մի մեքենա, վորը յերկաթգծի
(ռելս) վրայով վոխադրում է բեռներով և մարդկան
ցով յցված վադոններ: Լոկոմոտիվները բաժանվում
են յերեք խմբի — շոգեքարչեր, էլեքտրաքարչեր, ջեր
մաքարչեր (տես այս բառերը):

Մ

ՄՃԱԲԱՐԱՅԻՆ ԲԱԼԱՍՏ — յերկաթուղային դծի
կառուցվածքի վերին մասը, վորի վրա դրված են
չալները և ռելսերը: Ջարդած քարի խճաքարի բա-
լաստը յափաղուն բալաստն է:

Ծ

ԾԾՄԲԱԹՎԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ — գործարան,
վորը մչակում է ծծմբային ք-քվուտ: Ծծմբային
թթվումն ամենաուժեղ թթվություններից մեկն է: Նա
հարեցնում է (լուծում է) մետաղների մեծ մասը: Ան
հրաժեշտ է մյուս թթվությունները մչակելու համար,
պաթեցիկ և թունավորող նյութեր, քիմիական պա
րարտանյութեր պատրաստելու համար, յայնորեն կի
բառվում է տեքստիլի, թղթի և արդյունաբերության
այլ ճյուղերի մեջ:

Կ

**ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖՈՒՆԿՅՈՒՆԱԿ ԿԱ-
ՌՈՒՅՈՒՄԸ** — դա կազմակերպությունների աշխու-
սի կառուցումն է, յերբ ղեկավարությունը տրոհված
է: Արգայիսի հիմնարկության մեջ ստեղծվում են բաղ
մաթիվ սեկտորներ, բաժիններ: Յուրաքանչյուր սեկ-
տոր, բաժին ղեկավարում է միայն աշխատանքի մի
վորը մասը: Վոչ վոք չի ղեկավարում աշխատանքի
ամբողջ տեղամասը կամ արտադրության ամբողջ
ճյուղը: Ստացվում է գիմարկված ղեկավարություն:
Վոչ վոք պատասխանատու չի յինում ամբողջ գործի
համար, ամբողջությամբ վերցրած: Որինակ,

ԽՍՀՄ-ի Հողփողկոմատում, ինչպես առել է ընկ-
կադանովիչը 17-րդ համադրումարում, գոյություն
են ունեցել 29 վարչություններ, 202 սեկտորներ: Յու-
րաքանչյուր սեկտոր վարել է վորեն գործի մի մա-
սը՝ ամբողջ Խորհրդային Միության մեջ: Նրա հա-
մար վորպեսզի իմանայ, թե վորեն բնագավառում
ինչպես է գնում ցանքի նախապատրաստության գոր-
ծը, հարկավոր եր դիմել 20-30 սեկտորի, վորովհետև
նրանցից յուրաքանչյուրը վարում եր ցանքի գործի
միայն մի մասնիկը և վոչ վոք չեւր պարզվում այս
կամ այն մարդի, այս կամ այն յերկրի գծով կատար
վող ցանքի ամբողջ կամպանիայի ղեկավարության
գործով: Ապարատի ֆունկցիոնայ կառուցումը թու-
լացնում է միանձնավարությունը, դիմադրկություն և
առաջ բերում ղեկավարության մեջ և անպատասխա-
նատվություն գործի նկատմամբ, տանում է գրասեն-
յակայնության և բյուրոկրատիզմին:

ԿԱՄՎՈՒՍՅՈՒՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ — ար-
դյունաբերություն, վորը ստյիս է բրդային և կիսա-
բրդային հարթ գործվածքներ, վորոնք մշակվում են
նուրբ թելից:

ԿԼՎՏ. — **ԿԻՆՈՎԱՏ** — Ելեքտրական եներգիայի
կարողությունը չափելու միավոր: Ելեքտրական ե-
ներգիայի (ուժի) հազար կիլոմատր մի րոպեյում կա-
րող և կատարել նույնպիսի աշխատանք, վորպիսին
կկատարի 736 ձիու ուժը (ձիու ուժը — մի ուժ է,
վորն անհրաժեշտ է 75 կիլոգրամ ծանրությունը մի
վարկյանում մի մետր վերե բարձրացնելու համար):

«ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՆՖԵՍ-
ՏԸ» — գրել են Մարքսն ու Ենգելսը 1848 թվին: Դա
միջադպիսի պրոյետարիատի հեղափոխական պայքա-
րի առաջին ծրագիրն է յեղել: Դրա մեջ մանրամաս-
նորեն քննության է առնվում, թե ինչ են կապիտա-
լիստական կարգերը, և Յուլյց է տրվում այն ուղին,
վորով պրոյետարիատը պետք է ազատագրվի վարձու-

ստրկությունից: Այս գրքում Մարքսն ու Ենգելսը
վորպես յուսարձակով յուսավորել են բանվոր դասա-
կարգին պրոյետարիատի դիկտատուրայի միջոցով կա-
պիտալիզմից դեպի կոմունիզմ անցնելու ուղին:

ԿՈՆՑԵՐՆԵՐ, ԿԱՐՏԵԼՆԵՐ — կապիտալիզմի
այնպիսի խոշոր միավորությունները, վորոնք ընդգըր-
կում են արդյունաբերության վորյեմե ճյուղի զգալի
մասը, կոչվում են մոնոպոլիաներ (մենաշնորհներ):
Մոնոպոլիստները չեն նվազեցնում, այլ ել ավելի յեն
սրում մրցակցական պայքարը: Մոնոպոլիաներն ել
ավելի յեն սրում կապիտալիզմի բոլոր հակասույթուն-
ները: Մոնոպոլիստները հանդիսանում են հիմնական
սոնտեսական հատկանիշները իմպերիալիզմի — կապի-
տալիզմի այդ բարձր և վերջին աստիճանի:

ԿՈՒՆՏԻՎԱՅԻԱ — Հոյը փափկեցնելը՝ այն գու-
թանով հերկելուց հետո: Կուլտիվատորը հատուկ մի
գործիք է, վորը հոյն ավելի խորն է փափկացնում,
քան ցաքանը: Կուլտիվատորները լինում են խոփային
ներ, դիակայիններ, զսպանակայիններ և այսպես կոչ
վող հարթ — կտրողներ (ցելերը վեղտոտ լիտերից
մաքրելու համար):

ԿՈՆՑԻՑԵՆՏԸ (գործակից) մեքենայի ոգտակար
գործողության — մեքենան գործի գցելու և շարժելու
համար մատնված եներգիայի քանակության հարաբե-
րությունն է՝ վորպեսզի մեքենան գործի գցվի և շար-
ժվի այն ոգտակար աշխատանքի համար, վորը կա-
տարում է այդ մեքենան: Շոգեշարժիչները ոգտակար
աշխատանքի յեն վերածում՝ կաթսաների տակ այր-
վող վառելանյութի եներգիայի 20 տոկոսից վոչ ավե-
րին: Շոգեքարշերում ոգտակար գործողություն կը
էֆիցենտն ավելի պակաս է — մոտ 7—9 տոկոս:

ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐՆԵՐ (պահպանողականներ) — անդ-
լիական պահպանողական կուսակցության անդամնե-
րը, վորոնք արտահայտում են ամենախոշոր կարյա-
ծատերերի և բուրժուազիայի շահերը: Անդլիական

կոնսերվատորները տարել են և տանում բացահայտ կերպով արտահայտված հակախորհրդային քաղաքականություն և ներկայումս հանդես են դալիս միուրկես՝ ԽՍՀՄ-ի դեմ տարվող հակահեղափոխական պատերազմի գլխավոր կողմակերպիչները:

ԿՈՆՅԵՍՏԱՆ — արևմտյան կողմից մասնավոր անձին, կամ մի քանի անձերին (ոտարյերկրացիներին) մորոշ պարմաներով ժամանակավոր ոգտագործման համար մորյեյե ձեռնարկություն, կամ հողամաս, կամ ձկնորսական տեղամաս հանձնելը: Կոնցեսիոններ — այն անձերը, մորոնք ստանում են այդպիսի կոնցեսիաներ:

ԿՈՄԲԱՅՆԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ — մեքենաչինություն մի ճյուղ, մորն արտադրում և կոմբայներ — բարդ գյուղատնտեսական մեքենաներ հացահատիքի համար: Կոմբայնը հնձում և, կայում և, առանձնացնում և հատիկը (հացահատիկը) դարմանից և յերնում և այն:

ԿՈՄԲԻՆԱՅԻԱՅԻ ՅԵՆԹԱՐԿԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ — զանազան ձեռնարկություններ՝ միացված մի ընդհանուր ղեկավարություն տակ, ըստ մորում մի ձեռնարկության պրոդուկտները (արդյունքները) մյուսի համար ծառայում են հումք կամ ուսան դակ նյութ: Որինակ, Ուրալո — Կուգնեցկու կոմբինատը (տես՝ այս խոսքերի բացատրությունը):

ԿՈՔՍԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ — արդյունաբերություն, մորն արտադրում և կոքս, այսինքն՝ մագնիթ, մորն ստացվում և քարածուխից՝ այն հատուկ հնոցներում շիկացնելու միջոցով: Կոքսի ոգությունը յերկաթահանքից մետաղ և ձուլվում:

ԿՈՔՍԱՅՆՈՂ ՔԱՐԱԾՈՒՆԵՐ — քարածուխի հատուկ տեսակ, մորոնցից կարելի յե հեշտությունը հեռացնել նամությունն ու ցնդող նյութերը (յուղ և այլն): Կոքսացնող քարածուխները հեշտությունը խոտանում են, դառնում միատեսակ զանգված: Քարածու-

խի այս հատկություններն առանձնապես արժեքավոր են հանքից մետաղ ձուլելիս: Կոքսացող քարածուխներն ամեն տեղ չեն պատահում, բայց դրանք մասնավորապես գոյություն ունեն Կոկբասում, մորը կարելի է, մորովհետև Ուրալում, մոտ տեղերում շատ վան լավեն տեսակի հանքեր:

ԿՐԵԿԻՆԳ — գործարան նավթամշակման համար՝ հատուկ յեղանակով, մորը կայանում և նրանում, մոր նավթը յորում և բարձր ջերմաստիճանի և բարձր ճնշման տակ: Այդ պարմաններում կարծես թե նավթի մանախառում (քայքայում) և տեղի ունենում, մոր հնարավորություն և տալիս առանձնացնելու նրանից բենզինի զգալի մաս, ըստ մորում բարձր տեսակի բենզին:

ՀԱԿԱՆԵՆԻՅԱՆ ԽՄԲԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ — Կուսակցության շարքերում գտնվող մարդկանց խմբավորումներ, մորոնք տեսություն մեջ և պրակտիկայում պայքարել են Լենինի — Ստալինի ուսմունքի դեմ և դրանով իսկ ողնել են դասակարգային թշնամուն (տրոցկիստներին խմբակր, աջ ոպորտունիստներին խմբակր, Սիլդով — Լոմինաձեյի աջ — «ձախ» խմբակր, Ռյուտինի — Սիսակովի, Երամոնդի — Տորմաչևի խմբակները): Բոյոր այս խմբակները մտարվել են Կուսակցությունից: Նրանք ջախջախված և ցրված են: Կուսակցությունը հիմա, մորպես յերբեք, միատեսական, միաձույլ և անխորտակելի յե, միացած և յենինյան Կենտրոնական Կոմիտեյի և մեծագույն առաջնորդ ընկեր Ստալինի շուրջը:

ՀԱՆՔԵՐԻ ՀԱՐՍՏԱՅՈՒՄՆ ՈՒ ԱԳՈՍԵՐԱՅԻԱՆ — հանածոների նախնական հատուկ մշակումը նրա համար, մորպիսի բարձրագույն ոգտակար, անհրաժեշտ հանքի տոկոսն յե հաշիվ դատարկ տեսակների հեռացմանը:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ – ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՁԵՎԸ (ՈՒԿԼԱՐ)

— տնտեսական հարաբերությունների տիպ: Լենինը 1918 թ. տեսել է և 1921 թվին նոր տնտեսական քաղաքականություն մտցնելիս վերկնել յե այդ, վոր մեր տնտեսություն մեջ յեղել են տարբեր (հինգ) հասարակական — տնտեսական ձևերի (ուկլադների) «տարբեր մասնիկներ, կտորներ»: Ի՞նչ տնտեսաձևեր են յեղել դրանք և ի՞նչ է կատարել դրանցից յուրաքանչյուրի հետ աշխատում:

1) «նահապետական տնտեսություն (նշանակալից չափով քնակամ տնտեսություն)»: Սոցիալիստական շինարարության խոշոր հաջողությունները, ինդուստրացումն ու կոլեկտիվացումն անցյալում հետամնաց ծայրամասերում՝ վերացրել են այդ տնտեսաձևերը վորովհետև նահապետական (տոհմային, ցեղային), բնական (վոր իրենց սննդի, հագուստեղենի, կոչիկի և այլնի պահանջները բավարարում էին չղմելով չուկայի ոգնությունը) տնտեսության մնացորդները, վորոնք գլխավորապես գոյություն ունեն ծայրամասերում, անցել են սոցիալիզմի ուղիների վրա:

2) «Մանրապրանգային արդյունաբերություն (մեծամասնությունը այն գյուղացիներից, վորոնք հաց են ծախում)»: Այս մասը, այս տնտեսաձևը հետ է մղված գեայի յերկրորդական գիրքերը, վորովհետև գյուղացի — մենատնտեսը, իսկ խոտքը նրա մասին եր, աշխատելով արդեն գյուղատնտեսական արդյունաբերության մեջ վորչիվե չափով խոշոր նշանակություն չուի և յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում նա ևս կկանգնի սոցիալիստական ուղու վրա:

3) «Մասնավոր տնտեսական կապիտալիզմ»: Այս տնտեսաձևը վերացված է: Փարրիկանտները, առևտրականները, կույակները, անհետացել են, նրանց գիրքերը գրավել է սոցիալիստական տնտեսաձևը:

4) «Պետական կապիտալիզմ»: Մեզ մոտ այս տնտեսաձևը ևս չկա, վորովհետև կոնցեսիաները

(տես ալա բառը), վորոնք գլխավորապես կաղմել են այդ տնտեսաձևը, հենց ամենաակտիվից ել մեզ մոտ մեծ դարգացում չեն ունեցել:

5) «Սոցիալիզմ»: Այս տնտեսաձևը հանդիսանում է հիմա անբաժանելիորեն գերիշխող և միակ հրամայողը մեր ամբողջ ժողովրդական տնտեսության մեջ:

ՀԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅԱՑՈՒՄ — չափաերում և հանքերում մեքենաների կիրառումն է հանածոներ՝ ածուխ, հանք — հանելու համար: Մեքենաների կիրառումը հանքերն ու ածուխը հատելու համար խոշոր չափով բարձրացում է նրանց հանույթը:

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԸ — հասարակական արտադրության մեջ մասնակցող բանվորական ուժը, մեքենաները, հումքը, վատելանյութերը, — այս բոլորը միասին կաղմում են հասարակության արտադրողական ուժերը:

ՀԻՐՈՏԵՆՆԻԿԱ — տեխնիկայի մի բնագավառ, վորը նպատակ ունի ամենալավ և ամենալիկ կելավող ողտադործել բնության մեջ գոյություն ունեցող ջրի պաշարները:

ՀԻՐՈՏԵՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ — ջրային ուժերի պաշարներ, վորոնց կարելի յե ողտադործել արտադրության կարիքների համար: Ջրային շարժիչներ, ջրային ելքաբաղան կայաններ կառուցելու միջոցով (որինակ այդպիսին է — Դնեպրոգես հիդրոկայանը):

ՀԻՆ ՀՈՒՄ — հին ստրկատիրական պետություն՝ այն ժամանակվա համար ամենախոշոր քաղաքով: Հռոմով, վորն ըստ ամենադիտության սկիզբ է առել 753 թվականին մինչ նոր տարեգրությունը, այսինքն 2,686 տարի առաջ: Հին Հռոմը վերջնականապես հաղթվել է նոր տարեգրությամբ հինգերորդ դարի յերկրորդ կեսում՝ հին ժողովուրդների — գերմանացիների

րի կողմից: Հին Հռոմը նախնուհների կողմից ամերիչ կործանման է յենթարկել: Հռոմ քաղաքն այժմ Իտալիայի մայրաքաղաքն է հանդիսանում:

ՀՂԱՄԲԱՐ (ՍԼԱՆՆՑ) — յեռնային հանքատեսակ: Լայն մատեյանյութ է: Հղկաքարի մոխրից մշակվում են ալյուրի շինանյութեր, ինչպիսին է ցեմենտը, այլ յուրս:

ՀՂԿԻՉ ԴԱԶԳԱՀՆԵՐ — դաղգահներ, փորոնց վրա մետաղների և ալյ նյութերի հղկում է կատարվում, յերբ հարկ է յինում ստանալ շատ վալորիկ մաղկերեններ, կամ յերբ պետք է շատ ճշտությամբ մշակել, կամ յերբ նյութը շատ կարծր է (որինակ՝ ապակին, ալմադը):

ՀՈՒԳԵՆՔԵՐԳ — գերմանական Փաշլոմի պարագյուններից մեկը: Գերմանիայում Փաշլոտական հեղաշրջում կատարվելուց հետո, Հուգենբերգը մտել է Հիտլերի կառավարության կազմի մեջ փորպես տնտեսության մինիստր: 1933 թ. հունիսին գլխավորելով միջադպշին տնտեսական կոնֆերանսի գերմանական պատվիրակությունը, հանդես յեկավ բացահայտ պահանջով, փոր իմպերիալիստական պետությունների մի ջեպ յեղած հակասությունները պետք է յուծել խորհրդային Միությունը բաժանելու հաղին: Հուգենբերգը, խորհրդային կառավարության կողմից կատարված մերկացումից հետո, հարկադրված յեղավ հրաժարական տալ:

Ղ

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՍԵՆՑԱԿԱՅԻՆ - ԲՅՈՒՐՈ ԿՐԱՏԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴԸ — իր ստորագրյալների նկատմամբ՝ աշխատանքի ալնպիսի մեթոդն է (յեղանակը), յերբ ղեկավարը չի իմանում իսկական գրությունն ալն տեղամասում, փորը նա ղեկավարում է, չի ճանաչում ալն մարդիանց, փորոնց նա պետք է ղեկավարի,

չի խորանում գործի եյության մեջ: Այսպիսի ղեկավարը ջուգմունքները տալիս է «ընդհանրապես», թրդ թեր և ուղարկում և իրենից գցում պատասխանատվությունը, քոլարկելով ալգ թղթերով: Այսպիսի ղեկավարը չի ստուգում իր կարգադրությունների կատարումը, չի մասհոգում աշխատանքի համար յայ մարդիկ ընդունելու մասին, չի հետեյում մարդկանց իսկական աշխատանքին, չի ճանաչում նրանց: Այն բոյորի մասին, ինչ կատարվում է արտագրության մեջ, նա տեղեկանում է միայն ստորագրա գրասենյակից, թղթերի միջոցով, փոխանակ նրան, փորպեսզի յինքը գործի մեջ խորանա:

Ճ

ՃԳՆԱԺԱՄ — Կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը — սկսվել է 1914 - 1918 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմի տարիներին: Իմպերիալիստական պատերազմը և նրա հետեյանքները ուժեղացրել են կապիտալիզմի նեխումը և խախտել են նրա համասարակշռությունը: Կապիտալիզմը հիմա արդեն չի հանդիսանում ամբողջ աշխարհն ընդգրկող մի միասնական տնտեսական սիսում: 1917 թվի Հոկտեմբերյան հեղափոխությունն աշխարհը բաժանել է յերկու սիս տեմների: Կապիտալիզմին հիմա հակադրվում է միջոտպիսի ամբապեղմող, հաղթանակող սոցիալիզմի սիստեմը, փորն անկնարախորեն ջուլց է տալիս սոցիալիզմի բոյոր առաքելությունները կապիտալիզմի հանդեպ: 1914 - 1918 թ. թ. պատերազմը և պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակումը խՍՀՄ-ում թուլացրել են կապիտալիզմի հիմքերը գաղութային յերկրներում:

Պատերազմը կապիտալիստական յերկրների մեծա մասնությունը թողել է ճանր ժառանգություն իղեմա խրոնիկական, ալսինքն՝ ձեռնարկությունների յերկարաձրգիպ, յերկարատեպ, չանցող թերարեռնվածություն

ներ, ի դեմս գործադուրկների միլիտնայոր բանակին: Այս բոլորը ցույց է տալիս, մոր կապիտալիզմն ամբողջությամբ փորպես սխառն ապրում է ընդհանուր ճգնաժամ: Ներկայիս համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի, մորն սկսել է 1929 թվին, գլխավոր առանձնահատկությունները մեկը հանդիսանում է այն, մոր այս տնտեսական ճգնաժամը տեղի չէ ունենում այնպիսի սրամասնություն, յերբ կապիտալիստական սխառն ամբողջությամբ, սկսած 1914-1918 թ. թ. պատերազմից, ապրում է ընդհանուր ճգնաժամում:

ՃԳՆԱԺԱՄ — տնտեսական ճգնաժամ — տնտեսական կյանքի քայքայումը, անկումը: Տնտեսական ճգնաժամի ժամանակ բուրժուական յերկրում տնտեսական կյանքի վրանքը խախտվում է, ապրանքները մնում են չծախսված, արտադրությունը կրճատվում է, բազմաթիվ ֆաբրիկաներ և գործարաններ դադարում են աշխատելուց, իջեցվում է բանավորների աշխատավարձը ասում են աղքատությունը, սույր, գործադրկությունը: Տնտեսական ճգնաժամերն անխուսափելի յեն կապիտալիզմի ժամանակ: Դրանք կապիտալիստական յերկրներում կրկնվում են մորոշ ժամանակամիջոցից հետո: Դրա պատճառը գտնվում է հենց կապիտալիստական հասարակության կառուցվածքի մեջ, այն հակասությունների մեջ, մորոնք նրան ջլատում են, քայքայում: Այդ հակասություններից գլխավորը կայանում է հետեւյալում: Արտադրությունը հանրային բնույթ է կրում — յուրաքանչյուր ապրանք հանդիսանում է բազմաթիվ բանավորների աշխատանքի արդյունքը, ձեռնարկությունները միացնում են բանավորների մեծ մասաներ, մորոնք աշխատում են միասին, կոլեկտիվ կերպով: Մինչդեռ ապրանքները, մորոնք մը յախվում են աղքատ հասարակական աշխատանքի հետեւյալում, պատկանում են մոշ թե արտադրողների այն մասաներին, մորոնք արտադրում են դրանց, այլ յուրաքանչյուր են առանձին մասնավոր անձերի կողմից

— ֆաբրիկաների սեփականատերերի, կապիտալիստների կողմից:

Տնտեսական ճգնաժամի հիմքը մանրամասնորեն բացատրված է ընկ. Ստալինի կուսակցության 16-րդ համագումարում տված զեկուցման մեջ (զեկուցման առաջին բաժնի առաջին կետը):

Մ

ՄԱԳԻՍՏՐԱԼ — հիմնական գլխավոր գիծը, մորից կախված են յերկրորդական գծերը, ուղիները, ուղղությունները: Յերկաթուղային մագիստրալ — յերկաթուղու գլխավոր գիծ, հիմնական յերկաթուղին:

ՄԱԳՆԵՍԻՈՆ — արծաթափալ — սպիտակ կուրի փախուկ մետաղ: Հանդիսանում է թեթեւ ձուլվածքների կարեւոր բաղկացուցիչ մասը: Մագնեսիոնի միացումը կիրառվում է կառուցողային արդյունաբերություն մեջ թուրք արտադրելիս, անկեղ գործվածքներ պատրաստելու համար, բժշկության մեջ և այլն:

ՄԵՐՁԱՐԵՎԱԴԱՐՁԱՅԻՆ ՇԻՁԱՆՆԵՐ — մերձարեւադարձային յերկրամասն այն մարդերն են, մորոնք տաք — բարեխառն կլիմա ունեն: ԽՍՀՄ-ում մերձարեւադարձային շրջաններին են պատկանում Արեւմտյան Անդրկովկասի շրջանները, մորտեղ աճեցվում են այնպիսի թանկարժեք կուլտուրաներ, ինչպիսին են նուշը, բրինձը, բամբակը, թեյը, նարինջը, կիտրոնը և այլն:

ՄԵՏԱՂԻ ԳԼԱՆՈՒՄԸ — մետաղը մշակելու հատուկ յեղանակ է, մորի ժամանակ մետաղն անցնելով պտտող գլանակների միջով — սեղմվում է կամ ձգվում, կամ լայնանում (սեղմում, ձգում, լայնացում): Յեթե գլանակներին զանազան ձեւ տրվի, կարելի կլինի մետաղի յերտից տառնայ ամենանուրբ թերթիկից մինչև ունսը, ձողեր կամ այլ ավելի բարդ և մեծ չափսի հատվածքներ (պրոֆիլներ):

ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏԵՆ — հողի տակով անցկացրած քաղաքային յերկաթուղի: Քաղաքային շարժման (յերթեյեկի) աճման հետ տրանսպորտն ի վիճակի չի լինում գյուլս հանելու ճամբորդների փոխադրման գործի հետ, իսկ վերլերկրային տրանսպորտի հետագա ավելացումը հանդիպում է արգելքների փողոցների նեղվածքության պատճառով: Մետրոպոլիտենը հաշվի չե առնված մեկ ժամում մինչև 60 կիլոմետր արագությամբ, մեծ քանակությամբ ճանապարհորդներ փոխադրելու համար: Առաջին խորհրդային մետրոպոլիտենն այժմ կառուցվում է Մոսկվայում:

ՄԻՆԵՐՈԻՄ (տեխնիկական) — տվյալ արտադրության տեխնիկայի պարտադիր գիտելիքների նախագույն գումարն է, գիտելիքներ, փորոնք պետք է ունենա այդ արտադրության յուրաքանչյուր աշխատողը:

ՄԻՋՆԱԿԱՐ — Յեմբուրայի պատմության միջին դարերը (մոտավորապես 1000 թվականից մինչև 1500 թվականը, այսինքն՝ 900 — 400 տարի դեպի հետ): Ամբողջ արդյունաբերությունն աղբ ժամանակ կենտրոնացված էր փոքր արհեստանոցներում և հիմնված էր ձեռքի աշխատանքի վրա, շատ հասարակ գործիքների կիրառման վրա: Աշխատանքն ընթանում էր ամենաժանր պարմաններում, չկային ֆարրիկաներ և գործարաններ: Յերբ համեմատություն են վատարում միջնադարի հետ, դրանով ընդդժում են մեծ հետամնացությունն այն բանի, ինչի մասին խոսում են:

ՄՈՆՈՊՈԼ (մենաշնորհ) կարտելներ — կապիտալիզմի զարգացումը տանում է այն բանի, փոր մանր ձեռնարկություններն ավելի ու ավելի կյանում են խոշոր ձեռնարկությունների կողմից: Ամենախոշոր գործարանատերերի և ֆարրիկանտերի մի փոքր խումբի ձեռքում կենտրոնանում են ահագին կապիտալներ: Արդյունաբերության մի ճյուղի ամենախոշոր ձեռնարկություններին կամ ել իրար միջև կապված արդյունաբերության մի շարք ճյուղերին տիրող կա-

պիտալիտները, ավելի շատ շահ ստանալու և գործարանատերերի մյուս խմբերի հետ ավելի հաջող կոնկուրենցիայի, այսինքն՝ մրցակցության մեջ մտնելու համար, ատեղծում են իրենց միավորությունները՝ մի ություններ: Արդյալի միությունները կրում են դա նադան անուններ՝ տրեստներ, սինդիկատներ:

—

ՆԱՅԻՌՆԱԼ — ՈՒԿԼՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԽՄԲԱՎՈՐՈՒՄ — ՆԵՐ — կուսակցության մեջ մարդկանց խումբ էր, փորոնք ծածուկ կամ բացահայտ կերպով պայքարել են լենինյան — ստալինյան ազգային քաղաքականության դեմ:

ՆԱՅԻՌՆԱԼԻԶՄԸ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ — բուրժուական պետությունների ճգնաժամն է իրենց յերկրի տահմաններում արտադրելու բոլոր այն ապրանքները, փորոնք անհրաժեշտ են յերկրի ներքին պահանջները և, սուաջին հերթին, պատերազմի պահանջները բավարարելու համար: Ծայրահեղ նացիոնալիզմը տնտեսական քաղաքականության մեջ հանգեցնում է կապիտալիստական յերկրների միջև կախացած տնտեսական կապի թուլացմանը և բախմանը, աղբ յերկրների տնտեսական ներփակվածությանը, վերջին հաշվով խնկրիալիտների յագերի մեջ յեղած հակառակությունների ուժեղացմանը յեվ նոր խնկրիալիտական պատերազմի ծագմանը:

ՆԱՅԻՌՆԱԼ՝ՍՈՅԻԱԼԻԶՄ — կոչում, փորը յուրացրել է գերմանական Փաշիզմը (տես «Փաշիզմ» բառը): «Սոցիալիզմ» բառը գերմանական Փաշիստները կեղծորեն ընտրել են նրա համար, փորպեսզի թաղանեն յայն մասսաներից իրենց իսկական դասակարգային, փորպես խոշոր բուրժուազիայի ներկայացուցիչների դեմ: Գործնականում սակայն նացիոնալ — «սոցիալիստները», այսինքն՝ Գերմանիայի Փաշիստները հանդիսանում են բուրժուական հակահեղափոխու-

թխան կուսակցութիւնը, սոցիալիստի բոլոր կողմնա-
կիցներին ամենադաժան ճնշման յենթարկող կուսակ-
ցութիւնը: Նացիոնալ սոցիալիստները աշխատաւոր-
ների ամենաշար թշնամիներն են:

ՆԻՎԻԼԻՐՈՎԿԱ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԻ — պահաջների հա-
վասարեցումը՝ առանց մարդկանց պահանջների միջև
տարբերութիւնների հաշիւառի:

ՆԻԿԵԼ — մետաղ, վոր կիրառւում է զանազան
գործիքներ և ձուլվածքներ պատրաստելիս:

ՇԼՅՈՒԶԱՎՈՐՈՒՄ — գետի կամ ջրանցքի սար-
քավորումը, շլուզներով, ալիքնք՝ այնպիսի կա-
ռուցումներով, վորոնք հնարավորութիւն են տալիս
նախ մի ջրային տարածութիւնից անց կացնել մյու-
սի մեջ, վորը (յերկրորդը) առաջինից տարբեր ջրի
բարձրութիւն ունի: Շլուզների ոգնութիւնը կարելի
յե ունենալ միջանցիկ (յերկու կողմի վրա բացվող)
նախարկութիւն յերկու ուղղութիւնների վրա՝ ալն
գետերում, վորոնք արագ հոսանք ունեն, վորոնց վրա
սահանքներ, կամ նույնիսկ ջրաբեկներ կան: Շլուզնե-
րի ոգնութիւնը, որինակ, Ինեսպրը նախարկելի դար-
ձալ:

ՇՈՎԻՆԻԶՄ — ատելութիւն և արհամարանք դե-
պի ուրիշ ժողովուրդները: Բուրժուազիան ժողովուրդա-
կան մասսաների մեջ ուժեղ կերպով չովինիզմ է տա-
րածում ալն բանի համար, վորպեսզի մի ժողովուրդ
գրգռի մյուսի դեմ, վորպեսզի մի յերկրի ժողովուրդի
մեջ թշնամական վերաբերմունք սահմանի մի ուրիշ
յերկրի ժողովուրդի դեմ: Բուրժուազիան չովինիզմն ոգ
տագործում է, վորպես աշխատատեղերին և ճնշված
ժողովուրդներին շահագործելու գործիք և վորպես
մասսաներին պատերազմի նախապատրաստելու միջո-
ցի:

ՈԿՈՒՊԱՅԻԱ (բռնագրավում) — ուրիշի հողերի
բռնի գրավումը, դավթումը:

ՈՒՂՂԱԿԻ ԱՊՐԱՆՔԱՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ — պրո-
դուկտների (մթերքների), առարկաների վաճա-
նակութիւնն առանց շուկայի, առանց վաղի ոգնու-
թխան:

ՈՒՐԱԼ — ԿՈՒԶՆԵՅԿՈՒ ԿՈՄԲԻՆԱՏԸ (ՈՒԿԿ) —
մեր յերկրի յերկրորդ ածխա - մետաղածուլական բա-
զան է: Այնտեղ կա ածուխ, յերկաթ, պղինձ, արճիճ,
ցինկ, վոսկի, պլատինա, ալյումինում: Առաջին բա-
զան Ուկրալնայումն է, վորտեղ նույնպես ժողովուրդում
գտնւում են և՛ քարածուխ, և՛ յերկաթի հանք: Ուրալ
կուզնեցու կոմբինատի շրջանի մեջ են մտնում Ուրա-
լը, Բալկիլիան, Արեւմտայն Սիբիրն ու Կազակստա-
նը: ՈՒԿԿ-ի հիմնական նշանակութիւնը կայանում է
նրանում, վոր ալյումեղ ԽՍՀՄ-ի կենտրոնում, սահ-
մաններից հեռու դասավորված են միասին, միատեղ,
զանազան հանքեր, նույնպես և ածուխ, վորն անհրա-
ժեշտ է ալդ հանքերից մետաղ ձուլելու համար: Կուլ
նեցկու ածխային ավազանում գտնւում է (ըստ 1932
թ. հետադոտութիւնների) ածխի մեր ամբողջ պաշա-
րի 65 տոկոսը 450 միլիարդ տոնն: Իսկ Դոնբասում ու-
նենք միայն 65 միլիարդ տոնն: Իսկ Կուզբասում 1927-
28 թ. թ. ամբողջ ԽՍՀՄ-ում հանված ածխի միայն
յոթ տոկոսն է հանված, մինչդեռ Դոնբասում 77 տո-
կոսը: Ուրալում ամենաբազմազան հանքերի անսպառ-
աղբուրներ կան: 1930 թ. կուսակցութխան 16-րդ հա-
մադումարում ընկ. Ստալինը ասել է՝ «սկսել... ան-
հատաղ ստեղծել յերկրորդ ածխա - մետաղածուլա-
կան բազան: Ալդ բազան պետք է յինի Ուրալ - Կուլդ-
նեցկու կոմբինատը՝ Կուզնեցկու կոքսացող ածուխը
հանքի հետ միացած»: Անցել է յերեք և կես տարի,
և առաջնորդի խոսքերն իրականութիւն են դարձված:

1930 թ. ածուխ հանքածե վեց միլիոն տոնն, իսկ 1933 թ. արդեն 15 միլիոն տոնն, չուգուն 1930 թ. ձուլված ե 900 հազար տոնն, իսկ 1933 թ. յեղկու միլիոն տոնն: Դատարկ վայրերում աճել են Մագնիտոգորսկ, Կուզնեցկ, Կարագանդա և այլ քաղաքներ: Յերկրորդ հնգամյակում Ուկրաինա աճելու յե ավելի արագ կերպով:

ՈՒՏՈՊԻԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ. — սոցիալիստներ յե դել են Մարքսից ու Ենգելսից առաջ ել: Նրանք կոչվել են ուտոպիստ — սոցիալիստներ, իսկ նրանց ուսմունքն՝ ուտոպիական — սոցիալիզմ: Ուտոպիստները սոցիալիզմին հասնելու խրական ուղիները չգիտեին: Նրանք չէին հասկանում, ի՞նչ մարդկութանը դեպի սոցիալիզմ կարող ե տանել միայն պրոլետարիատը և ի՞նչ դրա համար նա պետք ե տալու կապիտալիստների իշխանությունը և հաստատել իր դիկտատուրան:

Ուտոպիստները գործն իրենց պատկերացրել են այսպես՝ անարդարությունը, ճնշումը և անարդարությունը գոյություն ունեն նրա համար, ի՞նչ մարդկանց անհայտ են կյանքի յայագույն կարգերը: Արժե միայն մշակել յայագույն կյանքի պլանը, սոցիալիզմի կառուցման պլանը և ամբողջ մարդկությունը կնորոգվի, բոլորը՝ և՛ թագավորը, և՛ հարուստը՝ առանց պայքարի կամավոր կերպով կհրաժարվեն ճնշումից, անարդարությունից և անհամարժեքությունից: Սոցիալիստ — ուտոպիստներն այդ պատճառով իրենց խնդիրը տեսնում էին նրանում, ի՞նչ հորինեն սոցիալիզմի կառուցման պլանը և պատմեն դրա մասին մարդկությանը: Սոցիալիզմի նրանց պլաններն անիրագործելի յերազներ են, կամ ուտոպիաներ: Ուտոպիական սոցիալիզմը սոցիալիստական կարգերը պատկերացրել ե ի՞նչպես այնպիսի մի կարգ, ի՞նչպես սպառման բոլոր պրոդուկտները հանրայնացվելու յեն և բաշխվելու յեն համասար կերպով: Մարքսն ու Ենգելսն առաջին անգամն են պատմություն մեջ բաց արել

մարդկային հասարակութան զարգացման որոնքները և այդ որոնքների հիման վրա գիտականորեն ապացուցել են, ի՞նչ միայն դաժան զատակարգային պայքարով պետք ե պրոլետարիատը ի՞նչ մարդկությունը տանել դեպի բախտավոր, յուսավոր կյանք, ի՞նչպես յի դասակարգեր, չեն լինի մարդու շահագործումը մարդու կողմից: Նրանք ցույց են տվել բանավոր դատարարին, թե ինչպես պետք ե նա պայքարի կապիտալիզմի դեմ, ինչ ուղիներով պետք ե դնա դեպի սոցիալիզմը:

Մարքսն ու Ենգելսը սովորեցրել են, ի՞նչ համասարություն տակ պետք ե հասկանալ ի՞նչ թե անհատական պահանջների համասարեցումը, այլ դասակարգերի ի՞նչ շահում: Դրա միակ ուղին պրոլետարիական հեղափոխություն և և պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստատումը: Մարքսի և Ենգելսի ուսմունքը հանդիսանում ե գիտական սոցիալիզմը:

ՈՂԱԿԵԼԸ (կայանների) — առանձին ելեքտրական կայանների միմյանց միջև միացնելով մի միասնական շղթանի մեջ, իսկ հետո միջշղթանային մի սխեմայի՝ ելեքտրական եներգիայի մատակարարման համար:

2

ՉԵՐՉԻԼ — անգլիական պնդահատները պարս գյուղերից մեկն ե: 1914 — 1918 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմի ակտիվ նախապատրաստությունը ե տարել: ԽՍՀՄ-ին ի՞նչպիսի թշնամի: Խորհրդային Ռուսաստանի վրա իմպերիալիստական պետությունների պատերազմական հարձակման կազմակերպիչը: Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ պաշտպանել և և հիմա յե պաշտպանում ե ուսական սպիտակ գվարդիականներին, ներշնչում ե նոր հակահեղափոխական պատերազմ ԽՍՀՄ-ի դեմ:

ՊԱԿՏ — համաձայնութիւն, պայմանագիր պետութիւնների միջև:

ՊԱՐԱԶԻՏԱԿԱՆ (մակարոն) — ուրիշների հաշիին ապրող: Պարագիտ դասակարգել—կապիտալիստները, կաթածատերերը, կուլակները — ձրիակերները, բոլորը, ով ապրում է հաճագործությունների հաշիին:

ՊԱՐԼԱՄԵՆՏ — այսպես է կոչվում այն ընտրական որենտրական հիմնարկը, մորը գոյութիւն ունի այն կապիտալիստական յերկրներում, մորտեղ բուրժուազիայի գիկտատուրան ծածկիած բնութ է կրում, մորտեղ բուրժուազիան քողարկում է իր տիրապետութիւնը, խարելով բանվորներին այնպիսի առասպելներով, մոր իրը թէ ամբողջ ժողովուրդը, ներկայացուցիչներ ընտրելով պարլամենտի մեջ, մասնակցում է յերկրի կառավարմանը: Գործնականում, անկախ այն բանից թէ այս կամ այն կապիտալիստական յերկրում գոյութիւն ունի արդյոք պարլամենտ, թէ չունի, գոյութիւն ունի բուրժուազիայի գիկտատուրա, այսինքն՝ նրա անսահմանական իշխանութիւնը: Պարլամենտը մասսաներին խարելու և բուրժուազիայի իշխանութիւնը քողարկելով մի գործիք է միայն:

ՊԱՌՊԵՐԻԶՄ — մասնաշախկան չքայորացում, մասնաշախկան աղքատացում: Պառպելիքմն առանձնապես ուժեղ կերպով է դարգացել կապիտալիստական կարգերի ժամանակ, յերբ աղքատացումն բնորկում է մոջ միայն գյուղի աշխատավորութիւնի զգալի մասը, այլ և բանվոր դասակարգին, առաջին հերթին գործադուրկներին: Այժմ կապիտալիստական յերկրում, մորոնք անտեսական ճգնաժամ են ապրում, պառպելիքմն առանձնապես բուռն կերպով է աճում՝ ընդգըր կելով միլիոնավոր աշխատավորներ:

ՊԱՅԻՖԻԶՄ — բուրժուական գրույցներ այն մաաին, մոր իրը թէ բոլոր տեսակի պատերազմների դարեցմանը կարելի է հասնել կապիտալիստական յերկրներին խաղաղ համաձայնութիւն: Դա կեղծիք է:

Պատերազմները կապիտալիքմի անխուսափելի ուղեկիցներն են հանդիսանում: Նրանք գոյութիւն են ունենալու, մինչեւ մոր մարդկութիւնը չի ազատվի կապիտալիքմից: Պացիֆիքմը մնասակար դադարար է: Պացիֆիքմի ոգնութիւնը բուրժուազիան աշխատում է պրոլետարիատին հեռու պահել դասակարգային պայքարից և հեղափոխութիւնից: Միայն պրոլետարական հեղափոխութիւնի միջոցով կարելի է մոջն չացնել կապիտալիքմը և ազատել կապիտալիքմից ճակող պատերազմներից:

ՊԵՆՏՈՒԹՅՈՒՆ — ըստ եյութիւնի մոջ լուրջ մտեցում դեպի գործը. պեդանտը՝ դա մի մարդ է, մորը ձեի պատճառով աշքաթող է անում գործի եյութիւնը, Փորմալիստ է (ձեմպաչտ), մանրունքների հետեմից ընկնող:

ՊԼԱՏՄԱՍՍԱՆՆԵՐ — պինդ նյութեր, մորոնք ատագում են դանաղան արեյցուկների (որինակ, փայտի թեմը) քիմիական մշակման հետեմանքով: Պլատմասաները կարող են լայնորեն կիրառել զանաղան տեսակի արտագրանքների մեջ՝ տնային գործածութիւն և արդյունարեութիւն համար:

ՊՈԼԻՏԵՆՆԻԿԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ — այնպիսի ուսուցում, մորը տայիս է մոջ միայն բնդհանուր կրթութիւն, այլ և գործնական գիտելիքներ և ունակութիւններ՝ տեխնիկայի զանաղան բնագավառներում: Պոլիտեխնիկական ուսուցումը մեր աշխատանքային գպրոցի հիմքն է կազմում:

ՊՈԼՊԱՍԱՆՈՒԼԱԿԱՆ ՅԵՆ — այն ցելը, ուր յերկաթից պողպատ են ձուլում (յերկաթի կռելի ձուլու

մը մինչեւ յերկու տոկոս անխաժխտով և մի քանի ուրիշ խառնուրդներով) :

ՊՐՈՔԼԵՄ — խոշոր հարց, վորը լուծում, յուրացում և պահանջում :

ՊՐՈՅԵԼԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՅԱՌՈՒՄՆԵՐ — միջոցառումներ, վորոնք ուղղված են հիմնադրութուններին նախադրուշացման համար :

ՋԵՐՄԱՔԱՐՇ — լոկամոտիվի ալլ տեսակն է, վոր շարժման մեջ է գցվում ներքին ալլման շարժիչով : Շոգեքարչից ավելի ձեռնտու չե նրանով, վոր շոգեքարչից քիչ մասերանյութ է ծախսում և շատ քիչ քանակությամբ ջուր է դործադրում : Առանձնապես պէ տանի չե անջուր տեղերում, որինակ՝ Միջին Ասիայում :

ՋԵՐՄԱՅԻԿԱՅՈՒՄ — գոլորշու լայնորեն ոգտագործումն ապարատները, պատկանելիքները (պրիբոր), մեքենաները տաքացնելու համար, շենքերը տաքացնելու, շարժիչ ուժ արտադրելու համար : Ջերմաֆիկացման շնորհիվ ոգտագործվում և արդեն գործածված գոլորշու ջերմությունը :

ՋԵՐՄԱՅԵՆՏՐԱԼ — այնպիսի կառուցում խողովակներով, վորոնց միջով գոլորշին կաթսաներից (կամ արդեն գործածվածը — շոգեմեքենաներից) գլնում է մոտիկ շրջանները՝ տները տաքացնելու կամ վորելիք ձեռնարկության կարիքների համար (տես — ջերմափիկացիան) :

ՌԱԴԻԱԼ - ԳԱՅԼԻԿՈՆՈՂ ԴԱԶԳԱՀ — մի մեքենա, վորով վորեւ ատարկայի վրա՝ նրա կենտրոնում կարելի չե միաժամանակ գալլիկոնել (ծակել) մի քանի անցքեր :

ՌԱԶՄԱ - ԻՆՖԼՅԱՅԻՈՆ ԿՈՆՅՈՒԿՏՈՒՐԱՆ — տնտեսական մի դրություն է, վորն ստեղծվում է պատերազմի կամ պատերազմի նախապատրաստության կապակցությամբ, ալ և ինֆլացիայի կապակցությամբ : Պատերազմի կատաղի նախապատրաստությունը, ապառաղինության ձգտումը և դրանց հետ կապված ռազմական պատվերներն արհեստական կերպով արդյունաբերական արտադրանքների յրացուցիչ պահանջ են ստեղծում և դրանով արդյունաբերության մի քանի ճյուղերը, գլխավորապես ռազմական, առաջ մի քանի ճյուղերը, գլխավորապես ռազմական, առաջ են բերում վորոշ չափի աշխուժացում : Ինֆլացիան դա մի յերկրում թղթադրամի քանակի ամբաստանումն է, ավելի, քան ալք պահանջվում է նորմալ ապրանքների, քաղցրամրության համար : Ինֆլացիայի ժամանակ քաղցրամրության ընկնում են, իսկ ապրանքների գները դրամի գների անկման հետեւանքով կբարձրանան՝ նախ հետեւանքով բարձրանում են : Ինֆլացիան էլ ավելի չե քաղցրում յերկրի տնտեսական կյանքը : Սակայն, նա ժամանակավորապես կարող է ստեղծել վորոշ արհեստական աշխուժացում, վորովհետեւ սպեկուլյանտները, նախատեսանքով, վոր ապրանքների գները դրամի գների անկման հետեւանքով կբարձրանան, սկսում են ապրանքներ գնել և պահել : Այդ ապրանքների վորոշ արհեստական պահանջ է ստեղծում : Ինֆլացիան կապիտալիստներին ձեռնտու չե նրանով, վոր նա հնարավորություն է տալիս նրանց ավելի շատ շահագործել բանվորներին՝ նրանց վճարելով այն նույն աշխատավարձը, ինչ առաջ եր, կայի տարիստր փաստորեն վճարում է նրան Բիչ, վորովհետեւ դրամի կապիտալիստը բանվորից ավելի շատ ձրի, չվճարված աշխատանք է բաժնում :

ՌԵԱԿՏԻՎ ԳԱԶԱՅԻՆ ՅԱԶԱՅՈՒՄ — նյութերի փոփոխումը՝ նրանց զաղային միակում գտնված ժամանակում իրար վրա գործած փոխներգործության հետեւանքով :

ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ — միջոցներ, պաշարներ:

ՌԵՎԱՆՇ — հատուցում, վրեժ, կորածի հատուցումը: Վերջին տարում Գերմանիայում Փաշխտներին իշխանության գյուխն անցնելուց հետո մանավանդ աճել է ռեվանշի գաղափարը, այսինքն՝ 1914 - 1918 թ. թ. պատերազմի ժամանակ պարտված իմպերիալիստական Գերմանիայի նախկին դրությունը վերականգնելու ձգտումը: Վերականգնել այդ դրությունը կարելի չէ միայն նոր պատերազմի միջոցով: Ահա թե ինչու ռեվանշի գաղափարի աճումը սրում է պատերազմի մտանգը:

ՌՈԶՆԵՅԵՐԳ — գերմանական Փաշխտների պարագլուխ Հիտլերի ողնականներից մեկը, մոր գերմանական «Նացիոնալ-սոցիալիստական» (Փաշխտական) կուսակցության մեջ՝ մարում է արտաքին քաղաքականության բաժինը: Բանվոր դասակարգի և խորհրդային Միության մոխերիմ թշնամին է, խորհրդային հողերը և առանձին հերթին խորհրդային Ուկրաինայի բռնադրամելու Փաշխտական պլանների ներշնչողը:

Ս

ՍԱԲՈՏԱԺ — աշխատանքի չարամտությամբ կատարված միժեցումը՝ նրանից խուսափելու կամ այն մնասարարական ձեւով կատարելու միջոցով:

ՍԱՆԿՅԻԱ — թույլատվություն, համաձայնություն հաստատելը. սանկցիա տալ — թույլատրել, համաձայնություն տալ, հաստատել:

ՍԵԿՏՈՐ — ամբողջի մի մասը, ամբողջի մորոշ բնագավառը:

ՍՏԱՅԻՌՆԱՐ — մշտական, տեւական, անչարժ, կայուն:

ՍԻՆԹԵՏԻԿ ԿՍՈՒՉՈՒԿ — արհեստականորեն պատրաստած կուռչուկ: Մեղ մոտ սինթետիկ կուռ-

չուկը պատրաստվում է սպիրտը քիմիական մշակման լենթարկելու միջոցով: Դա մեղ մոտ միանգամայն նոր արդյունաբերություն է: Այս գործում մենք շատ հետ թողինք ամբողջ աշխարհը, մորտեղ դեռ ոգտվում են բնական կուռչուկով՝ մի նյութ, մորն ստացվում է մի քանի բույսերի և առանձնապես կուռչուկ կոչ-մող ծառի կաթնահյութից: Կուռչուկի ծառը խՈՂՄ-ում չի աճում, մեղ մոտ կան միայն մի քանի թփեր և կուռչուկաբեր (տառ - սագիղ, խոնդրիլա):

ՍՈՅԻԱԼ - ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱ — Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի մեջ մանող կուսակցությունները անուն է: Սոցիալ - դեմոկրատիայի առաջնորդները դավաճանեցին բանվոր դասակարգի գործին, մերժեցին Մարքսի - Լենինի ուսմունքը պրոլետարական հեղափոխության և պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին և բացահայտորեն անցան իմպերիալիստական բուրժուազիայի ծառայության: Անցնելով բուրժուազիայի լազերը, սոցիալ - դեմոկրատիայի առաջնորդները, դավաճանել են բանվոր դասակարգին նրա կապիտալիստական կարգերի դեմ մղած հեղափոխական պայքարում: Նրանք բանվոր դասակարգի մեջ պառակտում մտցրին: Նրանք միժեցնում են պրոլետարիատի բուրժուազիայի դեմ մղած պայքարի միասնական ծավալը: Նրանք Փաշխտների համար ուղի չեն հարթել իշխանության գյուխն անցնելու: Նրանք՝ խՈՂՄ-ի դեմ բուրժուական պետությունների հակահեղափոխական պատերազմում հանդես են գալիս մորպես առաջամարտիկներ: Դրանով իսկ սոցիալ - դեմոկրատիան կատարում է բուրժուազիայի գլխավոր սոցիալիստական հեմարանի դերը: Սոցիալ - դեմոկրատիան լիստական հեմարանի դերը: Սոցիալ - դեմոկրատիան իր ելույթյան մեր ածպեց Փաշխմի ալլաճելու-թյուններից մեկին: Ահա թե ինչու սոցիալ - դեմոկրատները սոցիալ - փաշխտներ են հանդիսանում հիմա:

ՍՈՅԻԱԼԱԿԱՆ ԽՄԲԵՐ — հասարակական այն գա-

նագան խմբերը, վորոնց բաժանվում է այս կամ այն յեղիլի աղգարանակցությունը (բանափորներ, գյուղացիներ, քաղաքային մանր բուժուսդիա, կալվածատերեր, կապիտալիստներ և այլն) :

ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏԸ (հիմքը) : Առաջին հնգամյակի ժամանակամիջոցում մեզ մոտ ԽՍՀՄ-ում ստեղծվեց սոցիալիստական հասարակության ֆունդամենտը : Այդ նշանակում է հետեւյալը :

Գյուղատնտեսությունը մեզ մոտ՝ առաջին հնգամյակի ամառաման հետեւյալնքով, ինդուստրացման և կոլեկտիվացման հետեւանքով միացվել է սոցիալիստական ինդուստրիալի հետ մի ամբողջական սոցիալիստական տնտեսության մեջ : Մեր ժողովրդական տնտեսությունն իր բոլոր ճյուղերով դարձել է սոցիալիստական : Սոցիալիզմը հաղթանակել է մոչ միայն արդյունաբերության մեջ, այլ նաև գյուղատնտեսության մեջ :

Մեզ մոտ ստեղծված է խոշոր տեխնիկային առաջավոր արդյունաբերություն, բոտ մոտում առանձնապես խոշոր հաջողություններ են ձեռք բերված ծանր արդյունաբերության ստեղծման գործում :

Մեզ մոտ ստեղծված է խոշոր մեքենայացրած գյուղատնտեսական արտադրություն : Կոլտնտեսական կարգը հաղթանակել է վերջնականապես : Մեզ մոտ գյուղատնտեսությունը հիմա յենթարկված է սոցիալիստական արդյունաբերության ղեկավարությանը, նա տկամել է աշխատել սյանի համաձայն :

Մեզ մոտ հիմա գոյություն ունի խորհրդային առեւտր, այսինքն՝ առեւտուր առանց միջնորդների և սպեկուլյանտների :

Մենք փակել ենք այն ջրանցքները (կանալները), մորոնց միջոցով ծնվում էին դասակարգերը և ամենից առաջ կապիտալը : Քաղաքում բուրժուա

դիա (ֆարբիկանտներ և առեւտրականներ) գոյություն չունի : Գյուղում հաղթանակել է կոլեկտիվացման և կոլեկտիվյան վերացման քաղաքականությունը, իսկ այդ նշանակում է, մոր աշատեղ ևս փակվել են կապիտալիստական տարրերի աճման հնարավորությունները :

Հանրագումարում՝ մենք վերջնականապես ամրացել ենք սոցիալիստական ուղու վրա, մենք արտադրության (դա մեզ մոտ սոցիալիստական է) և բաշխման (դա մեզ մոտ կատարվում է առանց կապիտալիստների և սպեկուլյանտների) համար ստեղծել ենք այնպիսի պայմաններ, մորոնք տանում են դեպի վերջնական մոչնչացումը մոչ միայն դասակարգային ընդհանրապես, այլ և կապիտալիստական տարրերը, կապիտալիզմի մնացորդները եկոնոմիկայում և մարքիանց դիտակցության մեջ :

ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐԶ — այս հին անվանումն է այն մարզերի (նահանգների), մորոնց չէր բախականանում իրենց սեփական հացը, (որինակ, Նիժեգորոդի նահանգը, Մուկոմաի, Վյադիմիրակու և այլն) և նրանց հարկ էր լինում այն ներմուծել մի մորեն ուրիշ տեղից : Այն մարզերը (կամ նահանգները), մորոնց իրենց հացը բախականանում էր, կոչվում էին «արտադրողներ» :

Վ

ՎԱՐԿԻ (ԿՐԵԴԻՏ) ՄՖԵՐԱ — վարկային հարաբերությունների բնագալստ, այսինքն՝ այն հարաբերությունները, մոր գոյություն ունեն փոխառուների և պարտապանների միջև : Վարկ նշանակում է փաստահություն, մորով ոգտվում է առանձին մարդը, կազմակերպություն կամ օկտություն՝ նրանց դր, կազմակերպության նկատմամբ : Վարկատուն այն մարդն է (կամ կազմակերպությունը), մորը մորեն մեկին մորպես պարտք փող է փոխ տալիս : Կապիտա

լիւրժի պայմաններում, վարկ նշանակում է ժամանակա-
կապոր ոգտագործման համար կապիտալի հանձնումը
այս կամ այն ձեռնարկութեանը՝ աղէ ձեռնարկու-
թեան աշխատանքից յեկած շահութի մի մասն ստա-
նալու նպատակով:

ՎԵՐԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՇՐՋԱՆ — շրջան (ժա-
մանակ), վորի ընթացքում կատարւում է մի վորեւե
բանի արմատական փոփոխումը, հիմնական վերա-
կառուցումը: Այդպիսի վերակազմակերպական շրջան
ապրեց վերջին տարիներս մեր գյուղատնտեսությու-
նը: Նա աղէ տարիների ընթացքում արմատապես վե
րակառուցւած է նոր հիմունքներով: Առաջներում ցիր
ու ցան վիճակում գտնվող գյուղացիական տնտեսու-
թյունները միացւած են կոլտնտեսությունների մեջ:
Գրեթէ դատարկ տեղում ստեղծւած է մեծ քանակու-
թեամբ խոշոր հացահատիկային և անասնապահակա-
նտնտեսություններ:

ՎԵՐԱՍԱԼԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ — կնքւած է 1914
1918 թ. թ. համաշխարհային իմպերիալիստական
պատերազմի հետեանքով և ստորագրել են 1919 թ.
հունիսի 28-ին (Վերսալում, Փարիզի մոտ) Գերմա-
նիան, վորը հաղթւած էր աղէ պատերազմում, մի
կողմից, և հաղթող-յերկրները (Ֆրանսիան, Անգ-
լիան, Իեղիան, Իտալիան, ԱՄՆ-ը և այլն) — մյուս
կողմից: Վերսալի պայմանագրի ամբողջ ծանրու-
թյունն ընկալ Գերմանիայի բանվոր դասակարգի
և աշխատավորութեան ունեքին:

Տ

ՏԱՐԵՐԱՅԻՆ ՊՐՈՅԵՍ — չարժում, վոր տեղի յե
ունենում ինքնահոսով, առանց կազմակերպւած պաշ-
քարի, կազմակերպչի առանց վորեւե ղեկավարու-
թեան:

ՏԱՐԻՖ (աշխատանքի վարձատրման մեջ) — աշ-
խատավարձի որենքով սահմանւած չափերն են. կու-

սակցութեան, 17-րդ համագումարի ցուցմունքների
համաձայն՝ տարիքը պետք է կազմի աշխատե, վոր-
պետի ցեխում, տեղամասում, արտադրութեան մեջ
աշխատանքին ստիմուլ տրվի, վորպետի արտադրու-
թեան մեջ աշխատող մասնագետն ամէլի շատ աշխա-
տաւարձ ստանա, քան տրեստում կամ ժողկոմատում
աշխատողը, և աղէ պատճառով էլ ձգտի արտադրու-
թեան մեջ գնալու:

«**ՏԱՍԶՈՐՍ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐՇԱՎԱՆՔ**» —
նկատի յե ունեցւում իմպերիալիստական բուրժուա-
զիայի նախապատրաստած հակահեղափոխական բա-
նակների արշափանքը խորհրդային Ռուսաստանի վո-
րա՝ 1919 թիի աշնանը (քաղաքացիական պատե-
րազմ): խորհրդային Ռուսաստանի դեմ ռազմական
արշափանքի գլխավոր կազմակերպչի՝ Չերչիլի (տեա
այս բառը) պլանի մեջ մտել է յին հետեյալ տասչորս
պետությունները. Անգլիա, ՀԱՄՆ-ը, Ֆրանսիան,
Ճապոնիան, Իտալիան, Ֆինլանդիան, Եստոնիան,
Լատվիան, Լիտվան, Լեհաստանը, Ուկրաինան,
Վրաստանը, Ադրբեջանը և Հայաստանը: Աղէ արշա-
փանքը տարաբալել է խորհրդային վախանութեան աղ-
տիվ քաղաքականութեամբ:

ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՊՐՈՅԵՍ — արտադրութեան
այն մասը, վորտեղ տեղի յե ունենում նյութերի մշա
կումը: Մշակումը կարող է լինել մեխանիկական,
յերբ փոխւում են նյութերի ձեւը, դիրքը, խտու-
թյունը: Մշակումը կարող է լինել քիմիական, յերբ
փոխւում է նյութերի կազմը:

ՏԵՌՈՐԻՍԱԿԱՆ ՄԵԹՈՂ — քաղաքացիական բռնի մի-
ջոցներ (մասսայական ձեւ, ձերբակալություններ,
գնադակահարություններ, մահապատիժներ և այլն),
վորոնցով բուրժուազիան փորձ է անում ջախջախել
պրոլետարիատի հեղափոխական պաշքարը կապիտա-
լիստական կարգերի դեմ:

ՏԵՍԱԿԱՐԱՐ ԿՇԻՌ — վորեն բանի մեծությունը, բաժինը վորեն բանի մեջ: Ստորաբար այդ բաժինն արտահայտվում է տոկոսներով: Որինակ, յեթե ժողովրդական տնտեսության ամբողջ արտադրանքի 70 տոկոսն արդյունաբերության մեջ է արտադրված, ապա ասում են՝ «ժողովրդական տնտեսության ընդհանուր արտադրանքի մեջ արդյունաբերության տեսակարար կշիռը հավասար է 70 տոկոսի»: Գիտություններում, ֆիզիկայում, քիմիայում այս հասկացություններն ուրիշ լիմաստ ունի:

ՏԻՊԱ. — ՉՍՓՆԵՐ — պայմանական մեծություն, վորը ցույց է տալիս ըստ իր տիպի և չափի յուրաքանչյուր տիպի դադդահանների ընդհանուր թիվը: Այսպես, յերբ տվյալ գործարանում պետք է արտադրել խառատի (տոկարի) և խարարուզելու (ռանդելու) դադդահաներ, այսինքն՝ յերկու տարրեր տիպի դադդահաներ, ըստ վորում խառատինը պետք է լինի յերեք չափսի խարարուզելու համար՝ չորս չափսի, ապա կարելի յե ասել, վոր այդ գործարանը պետք է թողարկի 7 տիպա-չափի դադդահաներ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂԿՈՄԱՏՆԵՐ — ժողովրդական կոմիտայիատներ, վորոնք ղեկավարում են մեր տնտեսության այս կամ այն ճյուղերը (տեղամասերը): Որինակ, Ծանր արդյունաբերության ժողովրդական կոմիտայիատ — Ծանրարդյոգկոմատ (ժողովրդական կոմիտա՝ ընկ. Որջոնիկիձե), Թեթև արդյունաբերության ժողկոմատ — Թեթարդյոգկոմատ (Թեթարդյոգկոմ՝ ընկ. Լյուբիմով), Հողագործության ժողկոմատ — Հողծոգկոմատ (ընկ. Յակովլեվ), Որհանտեսության ժողկոմատ — Խորհանտեսկոմատ (ընկ. Կեր Յուրկին), Անտառային արդյունաբերության ժողկոմատ — Անտարդյոգկոմատ (ընկ. Լոբով), Ճանապարհների և հաղորդակցության ժողկոմատ (Ճանհաղծոգկոմատ) — (ընկ. Անդրեյեվ), Զբոսային տրանսպորտի ժողկոմատ — Զրծոգկոմատ (ընկ. Յանսոն),

Մատակարարման ժողկոմատ — Մատծոգկոմատ (ընկ. Միկոյան), Արտաքին առևտրի ժողկոմատ — Արտածոգկոմատ (ընկ. Ռոգոնցով):

ՏՈՆՆ — ԿԻԼՈՄԵՏՐ — պայմանական նշանակում տրանսպորտում բեռների շրջանառությունը հաշվելու համար — մեկ տոնն բեռան տեղափոխումը մեկ կիլոմետր ճանապարհի վրա: Եթե ճանապարհի վորեն տեղամաս հավասար է 100 կիլոմետրի և այդ ճանապարհով մի օրվա ընթացքում փոխադրված է 9·000 տոնն բեռն, ապա ասում են, վոր ճանապարհի տվյալ տեղամասի բեռնաշրջանառություն մի օրում 900·000 տոնն-կիլոմետր է:

ՏՐԱՆՍՅՈՐՄԱՏՈՐ — ելեքտրոտեխնիկայի մեջ մի գործիք է: Այս գործիքը մի լարվածության ելեքտրական հոսանքը փերափոխում է ուրիշ լարվածության հոսանքի: Լինում են բարձրացուցիչ տրանսֆորմատորներ, այսինքն՝ հոսանքից հոսանք ավելի բարձր լարվածության փերափոխող, և ցածրացուցիչ տրանսֆորմատորներ:

ՏՐԵՂՅՈՒՌՆԻՍՏԱԿԱՆ ՏԱՐՐԵՐԸ ԱՐԶՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ — աջ ուղորտունիստական տարրեր են: Նրանք վորձ են արել կտրել արհմիությունները կուսակցական ղեկավարությունից, արհմիությունները հակադրել կուսակցությանը: Իրենց գործությունները հակադրել տրեղյունիստական տարրական աշխատանքում տրեղյունիստական տարրերը պայքար չեն մղել աշխատանքային դիսցիպլինան ամրապնդելու համար, պաշտպան են կանգնել զլլողներին, լողերին, պրոդուկցիկներին, վորոնք վիժեցնում են սոցիալիստական շինարարության տեմպերը: Կուսակցությունը արհմիությունական շարժման միջից փտարել է այդ ուղորտունիստական տարրերին:

ՏՐԻԿՈՏԱԺ — գործվածքային արտադրանք: Տրիկոտաժի արդյունաբերություն — տեքստիլ արդյունաբերության մի ճյուղն է, վորը պատրաստում է գործվածքներ՝ դուլպաներ, սպիտակեղեն և այլն:

ՏՈՒԿԵՐ — հանքային պարարտցում:

ՏՈՒՐԲԻՆԱ — հատուկ տեսակի շարժիչ: Տուրբինները լինում են՝ ջրային, յերբ շարժման մեջ են դրը վում ջրի ուժով, վոր ընկնում և անիվի թիակների վրա և պտտցնում այն (որինակ, Դենսարոգեսում), շոգիով, յերբ անիվի թիակները վրա ձնշում և գոլոր շին և դրանից պտտվում և անիվը (որինակ, նավերում), գազային, յերբ տուրբինն աշխատում և գազի միջոցով:

ՏՈՒՐԲՈՑԵՆԵՐԱՏՈՐԸ — դա տուրբինի միացու մըն և գեներատորի հետ, որինակ էլեքտրականի հետ, էլեքտրոններգիա ստանալու համար:

ՅԵԼՅՈՒԼՈՉՈ - ԹՂԹԱՅԻՆ ԿՈՄԲԻՆԱՏ — ցելյուլոզ և թուղթ մշակող գործարանների միացումը: Յելյուլոզան առանձին տեսակի նյութ և, վորն ահագին տեխնիկական նշանակություն ունի: Դա թուղթ և պաթեթիկ նյութեր պատրաստելու նյութ և: Անհրաժեշտ և արհեստական գործվածքներ գործելիս:

ՅԵՆԵՐ — բաժիններ, բաժանմունքներ գործարանում, ֆաբրիկայում, արտադրության մեջ, վորոնք կազմակերպվում են ըստ արտադրության առանձին տեսակների կամ ճյուղերի կամ էլ ըստ աշխատանքի միևնույն պայմանների:

ՅԵՂ (ՌԱՍԱ):—Մարդկանց այն բաժանումը, վոր վատարվում և ըստ նրանց՝ հին նախնիքներից ժառանգած և մի սերունդից մյուս սերունդը փոխվող (փոփոխություններով միատեղ) բնական հատկանիշների, կոչվում և ցեղային բաժանում: Այս բաժանման հիմք են ծառայում այնպիսի հատկանիշներ, ինչպիսին են, որինակ, մորթի գույնը, աչքի, և այլն: Դրա համար էլ, որինակ, ասում են սպիտակ ցեղ, դեղին ցեղ, սև

ցեղ և այլն: Մրանից յերևում և, վոր մի ցեղը մյուսից տարբերվում և ըստ յերկրորդական, վոչ երկան հատկանիշների:

Հիմնական ցեղերի ծագումը պատկանում և հնագույն ժամանակներին, յերբ չկար արտադրության միջոցների մասնավոր սեփականությունը, ձկային դասակարգեր և հասարակության բաժանումը դասակարգերի: Դասակարգային հասարակության մեջ մարդկանց բաժանում են վոչ նրանց ցեղային հատկանիշները, վոչ թե մարդերի կամ աչքերի գույնը, այլ նրանց դասակարգային հատկանիշները — նրանց պատկանելիությունն այս կամ այն դասակարգին:

Բոլոր ցեղերի աշխատավորների շահերը մի յեմ: Նրանք բոլորն էլ շահագրգռված են նրանում, վորպես զի տապալեն բոլոր և ամեն տեսակի շահագործողներին, ինչպիսի մազի գույն էլ, ինչպիսի աչք էլ ունենա այս կամ այն շահագործողը:

Խմայերիպիստական բուրժուազիան ոգտագործում և մի ցեղի մյուսի հանդեպ ունեցած «գերազանցություն» մասին չաղակրատությունը նրա համար, վոր արդարացին հետամնաց յերկրների (Հինդկաստան, Աֆրիկա, Չինաստան և այլն) մնչված ժողովուրդների շահագործումը: Ներկա ժամանակներս ֆալխստները ոգտագործում են այդ չաղակրատությունը մի ժողովուրդին մյուսի դեմ գրգռելու համար և մասսաներին նոր խմայերիպիստական պատերազմին նախապատրաստելու համար և, առաջին հերթին, հակահեղափոխական պատերազմին՝ ընդդեմ ՌՍՀՄ-ի:

ՅԻՆԿԻ ՀԱՆՈՒՅԹԻ ԵԼԵԲՏՐՈԼԻՏԱԿԱՆ ՄԵԹՈԴ — մարուր ցինկի ստացումը էլեքտրական հոսանքի միջոցով, վորը ցինկն առանձնացնում և զանազան քիմիական միացություններից — լուծույթներից:

ՓՈՔՐ ԱՆՏԱՆՏԱ — յերեք յեկրոպական պետությունների՝ **Զեխո** — Սլովակիայի, Հարավսլավիայի և Ռումինիայի քաղաքական միությունն է, վոր կազմվել է 1920—1921 թ. թ.: Փոքր Անտանտան գտնվում է Ֆրանսիական իմպերիալիզմի աղղեցության տակ և նրա կողմից ոգտադործվում է Յեկրոպայում իր տիրապետությունը հաստատելու նպատակով:

ՔԻՄԻԱՅՈՒՄ — քիմիական յեղանակների դարգացումն արտադրության մեջ և քիմիական պրողոնկաների լայն կիրառումը ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերում:

ՖԱԳԳՈՐԾՈՒՄ — Փարբիկա — գործարանային ուսուցում: Դպրոցներ են Փարբիկաների և գործարանների կից: Այս դպրոցներում ուսանողները հատուկ վորակախորում (կվալիֆիկացիա) յեն՝ ստանում, որինակ՝ խառուրի, փականագործի, դարբինի:

ՖԱՇԻՉՄԸ — ֆինանսական կապիտալի ամենաթալանչիական, ամենաիմպերիալիստական տարրերի բացահայտ, ամենադաժան դիկտատուրան է: Դա աշխատավորների ամենադաժան ճնշման բացահայտ ձևն է: Ֆաշիզմի գլխավոր յնդիրն է ջախջախել հեղափոխական ափանդաբողը, այսինքն՝ պրողետարիատի կոմունիստական յաակերը: Բուրժուազիան Փաշիզմին է անցնում նրա համար, վոր նա փախենում է աճող հեղափոխական ճգնաժամից և մասսաների կապիտալի տիրապետության դեմ ունեցած պրողումունդից: Բուրժուազիան արդեն ի վիճակի չէ հիմա պահելու իր դիկտատուրան պարլամենտարիզմի (տես պարլա-

մենտ բառը) հին մեթոդներով, վորոնք քոպակել են բուրժուազիայի դիկտատուրան: Դիկտատուրայի Փաշիստական մեթոդներին անցնելը կապված է նույնպես բուրժուազիայի նոր իմպերիալիստական պատերազմներին կատալիորեն նախապատրաստվելու գործի հետ: Պատերազմի նախապատրաստությանն է ծառայում Փաշիստների կողմից դարգացող անտանձ ջոլիներովը (տես այս բառը): Բանվոր դատակարգի և նրա բոլոր կազմակերպությունների Փաշիստական ջախջախումով բուրժուազիան կուրենար իրեն համար հանգիստ փիկունք ապահովել յերկրի ներքում՝ պատերազմի ժամանակ:

«ՖԴ» («ՓԼ») — մեր հզոր ապրանքատար շոկեքարչն է, համաշխարհային շոկեքարչիական տեխնիկայի նմուշ, վոր կոչվում է «ՖԴ» Ֆելիկս Զերթինսկու հիշատակին: Իր ուժով մեկ և կես անդամ գերազանցում է ապրանքատար շոկեքարչերի բոլոր հին նմուշները:

ՖԵՐՐՈՍՊԼԱՆԵՐ — վորեւե մետաղի ձուլումը յերկաթի հետ: Որինակ, ալյումինիմի ձուլումը յերկաթի հետ կոչվում է ֆերրալյումինիում, վորֆրամի (մի մետաղ է, վորը մասնախորապես գործածվում է ելեքտրական բաժպերի համար «մագնիկներ» պատրաստելում) ձուլումը յերկաթի հետ կոչվում է ֆերրովովֆրամ: Ֆերրոալյումիները սոփորաբար գործածվում են բարձրորակ սողպատ ձուլելիս:

ՖԼՈՏԱԻՅԱ — հանքերը հարստացնելու յեղանակ (տես հանքերի հարստացում և ագլումբացիա): Այս յեղանակը հիմված է նրա վրա, վոր մի քանի հանքեր ամրացված վիճակում գուրս են գալիս ջրի մակերեսի վրա և այսպիսով կարող են ստանձնացվել հանքատեսակից:

ՖՈՍՖՈՐ — մի նյութ է, վոր լայնորեն կիրառ-
վում է քիմիական արդյունաբերության մեջ, արհես-
տական պարարտանյութերի արտադրության մեջ:
Կարմիր ֆոսֆորը գործածվում է լուցկու արդյունա-
բերության մեջ, դեղին ֆոսֆորը՝ վառվող ուռմբերի
համար:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0182319

П л а н
ИЗУЧЕНИЯ РЕШЕНИЙ
XVII с'езда ВКП (б)

П А Р Т И З Д А Т
Б а к у — 1934
